

FORVALTNINGSREVISJONSRAPPORT
MOSS KOMMUNE
2020

Barnevern – fosterhjem

Innhold

1	Forord og prosjektmandat	3
2	Sammendrag	4
3	Gjennomføring av prosjektet.....	5
3.1	Problemstillinger og avgrensning	5
3.2	Revisjonskriterier	5
3.3	Revisjonsmetoder.....	6
4	Internkontroll.....	9
4.1	Revisjonskriterier	9
4.2	Revisjonens undersøkelser	9
4.3	Revisjonens vurderinger.....	17
5	Oppfølging av barn i fosterhjem	19
5.1	Revisjonskriterier	19
5.2	Revisjonens undersøkelse	20
5.3	Revisjonens vurderinger.....	27
6	Revisjonens konklusjoner og anbefalinger	29
7	Rådmannens/ kommunedirektørens uttalelse	30
8	Kildehenvisninger.....	31
9	Vedlegg	32
9.1	Utledning av revisjonskriterier	32

1 Forord og prosjektmandat

Revisjonen skal i henhold til kommuneloven¹ utføre forvaltningsrevisjon. Etter loven innebærer forvaltningsrevisjon å gjennomføre systematiske vurderinger av økonomi, produktivitet, regeletterlevelse, mål-oppnåelse og virkninger ut fra kommunestyrets vedtak og forutsetninger. Østre Viken kommunerevisjon IKS gjennomfører forvaltningsrevisjon i tråd med god kommunal revisjonsskikk. God kommunal revisjonsskikk er å følge RSK 001; Standard for forvaltningsrevisjon, utarbeidet av Norges kommunerevisorforbund (NKRF). Dette innebærer blant annet at rapporten skal skille klart mellom hva som er innsamlet data og hva som er revisjonens vurderinger. Det skal være en tydelig sammenheng mellom problemstillinger, faktaopplysninger², vurderinger, konklusjoner og eventuelle anbefalinger.

Prosjektet er gjennomført på bakgrunn av plan for forvaltningsrevisjon vedtatt i kontrollutvalget og kommunestyret i Moss kommune 13. februar 2020, sak 20/20. Prosjektplan for gjennomføring av prosjektet ble vedtatt i kontrollutvalgets møte 10. februar 2020, sak 20/6. Planen ble vedtatt i tråd med revisjonens forslag. Vi gjennomførte også oppstartsmøte med kommuneadministrasjonen slik at også administrasjonens innspill ble tatt hensyn til i utformingen av prosjektet.

Etter kommuneloven skal revisor rapportere resultatene av sin revisjon til kontrollutvalget. Prosjektet er gjennomført etter vedtatt prosjektplan i tidsrommet februar 2020 til oktober 2020. Faktainnsamlingen ble noe forskjøvet grunnet ulike koronatiltak.

Vi har kvalitetssikret faktagrunnlaget underveis, gjennom blant annet verifisering av intervjuer. Revisjonen avholdt høringsmøte med administrasjonen 29. oktober 2020. I etterkant av møtet er rapporten sendt på offisiell høring i kommunen. Kommunedirektørens uttalelse fremgår av kapittel 7.

Prosjektet er gjennomført av forvaltningsrevisor Christer A. Jenson og Lene Brudal. Revisorenes habilitet og uavhengighet er vurdert opp mot kommunen og den undersøkte virksomheten, og revisjonen finner de habile til å utføre prosjektet.

Revisor vil takke kontaktperson og andre som har deltatt i prosjektet, for godt samarbeid i forbindelse med prosjektarbeidet.

Østre Viken Kommunerevisjon IKS
Rolvøy 16. november 2020

Jolanta Betker
Oppdragsansvarlig revisor

Lene Brudal
Forvaltningsrevisor

Christer A. Jenson
Forvaltningsrevisor

¹ Kommunelovens kapittel 23 jfr. § 23-3, samt kapittel 24, jfr. § 24-2.

² Fakta er en gjengivelse av informasjonen vi har fått tilgang til gjennom datainnsamlingen.

2 Sammendrag

Barnevernet i Moss har til enhver tid ansvaret for oppveksten til noe under hundre barn, behandler over 400 bekymringsmeldinger per halvår, og starter ca. 200 undersøkelsessaker per halvår. En organisasjonsmessig og innholdsmessig god barneverntjeneste er viktig for at kommunen skal kunne oppfylle sine plikter etter barnevernloven.

I denne forvaltningsrevisjonen har Østre Viken kommunerevisjon undersøkt om barneverntjenestens internkontroll tilfredsstillende til kravene til god internkontroll, og om barneverntjenesten sikrer at barn i fosterhjem får den oppfølgingen de har krav på. Vi har undersøkt hvilke reglementer og rutiner som sikrer konsistent praksis på området, og hvilke grep kommunen gjorde etter at etableringen av Nye Moss slo sammen de tidligere barnevernstjenestene i Moss og Rygge. Vi har intervjuet ledere og saksbehandlere i barneverntjenesten, analysert utvalgte barnevernsmapper, og gjennomgått barnevernets sentrale dokumenter på området.

Barneverntjenesten i Moss fremstår som en lærende organisasjon med god internkontroll i egen virksomhet. I all hovedsak ivaretar barneverntjenesten prinsippene om barnets beste for barn som er under dens omsorg. Revisjonen anbefaler imidlertid at kommunen bør:

- øke ansattes kunnskap om internkontroll og rutiner
- etablere møtefora for barnevernet og dets eksterne samarbeidspartnere for å innhente synspunkter og erfaringer til forbedringsarbeidet i barneverntjenesten
- gjennomgå og implementere avviksrutiner
- fortsette arbeidet med målstyring og risiko- og sårbarhetsanalyser, herunder bør det utarbeides en samlet analyse for barnevernet
- involvere foreldrene tidlig i valg av fosterhjem og sørge for at dokumentasjonen følger saken
- vurdere om kommunens praksis knyttet til omsorgsplanen fungerer i tråd med lovens intensjon
- vurdere å iverksette ytterligere tiltak overfor biologiske foreldre

3 Gjennomføring av prosjektet

3.1 Problemstillinger og avgrensning

1. *Blir barneverntjenestens arbeid med oppfølging av barn i fosterhjem i tilstrekkelig grad planlagt, kontrollert, og ved behov korrigert?*

Revisjonen har tatt utgangspunkt i forskrift om internkontroll for barneverntjenesten og undersøkt om tjenesten har etablert en internkontroll for arbeidet på fosterhjemsområdet.

2. *Sørger kommunen for at barn som bor i fosterhjem får den oppfølgingen de har krav på?*

Revisjonen har i denne problemstillingen blant annet sett nærmere på barneverntjenestens arbeid med omsorgsplaner, gjennomføring av fosterhjemsbesøk og tilsynsbesøk, og journalføring av samtaler med barn og barnevernfaglige vurderinger. I tillegg har revisjonen undersøkt om det er lagt til rette for at barn som bor i fosterhjem får medvirke i egen sak, om fosterforeldre får nødvendig råd og veiledning, samt barneverntjenestens oppfølging av biologiske foreldre.

Barnevernet er organisert i fem avdelinger:

- Ressursavdeling
- Mottaksavdeling
- Undersøkelse & Tiltak 1
- Undersøkelse & Tiltak 2
- Omsorgsavdeling

Ansvar for oppfølgingen av omsorgsplasserte barn i fosterhjem hører i utgangspunktet under omsorgsavdelingen. Det er imidlertid også barn som er frivillig plassert i fosterhjem, samt at flere enslige mindreårige også bor i fosterhjem. Oppfølgingen av disse barna hører under andre avdelinger. I oppstartsmøte med administrasjonen informerte barneverntjenesten om at det også er flere barn som bor i beredskapshjem og at flere blir boende der i 1-2 år på grunn av vanskeligheter med å rekruttere fosterhjem. Administrasjonen mente det ville være hensiktsmessig om revisjonen også fanger opp oppfølgingen av alle fosterhjemsbarna, herunder også barn i beredskapshjem. Revisjonens undersøkelser har derfor knyttet seg til flere av avdelingene i barnevernet.

3.2 Revisjonskriterier

I henhold til standard for forvaltningsrevisjon må revisor fastsette revisjonskriterier for forvaltningsrevisjonen. Revisjonskriterier er en samlebetegnelse for krav og forventninger som blir brukt til å vurdere ulike sider av kommunens virksomhet og tjenester. Revisjonskriterier fastsettes vanligvis med basis i en eller flere av følgende kilder: lovverk, politiske vedtak og føringer, kommunens egne retningslinjer, anerkjent teori på området og andre sammenlignbare virksomheters løsninger og resultater.

I denne rapporten er følgende kilder benyttet til å utlede revisjonskriteriene:

- Barnevernloven med forskrifter, veiledere, forarbeider, utredninger osv.

Utledning av revisjonskriteriene fremgår i kapittel 4.1, 5.1 og 6.1. Revisjonskriteriene er også oversendt kommunen med muligheter for innspill. Kommunen hadde ingen kommentarer til kriteriene.

3.3 Revisjonsmetoder

I henhold til god revisjonsskikk skal praksis eller tilstand innen det reviderte området beskrives i et omfang som i tilstrekkelig grad underbygger revisors vurderinger og konklusjoner. I dette prosjektet har vi benyttet data fra ulike kilder, og brukt ulike metoder for innsamling av data, for å sikre et faktagrunnlag med høyest mulig grad av gyldighet og pålitelighet.

Utfordringer og begrensninger i rapportens faktagrunnlag beskrives nedenfor sammen med beskrivelsen av de ulike metodene som er benyttet. Vi tar også hensyn til metodens begrensninger i vurderingene.

I dette prosjektet er informasjonen hentet inn gjennom bruk av følgende metoder:

- Dokumentanalyse
- Intervjuer
- Spørreundersøkelse
- Mappgjennomgang

Dokumentanalyse

Vi har gjennomgått sentrale dokumenter på området. Blant annet er maler fra saksbehandlingssystemet Familia sentrale for revisors undersøkelse. Dokumentene er oversendt fra kommunen. Fullstendig oversikt over dokumentene fremgår av kildehenvisningene.

Intervjuer

Det er totalt gjennomført fire intervjuer:

- Virksomhetsleder barnevern
- Avdelingsleder ved omsorgsavdelingen
- Gruppeintervju med utvalgte ansatte fra omsorgsavdelingen
- Kommunalsjef (pr. e-post)

Alle intervjuer er verifisert. Det betyr at den som er intervjuet, får lese gjennom referatet fra intervjuet for å bekrefte at referatet er i overensstemmelse med det som ble sagt under intervjuet, og rette opp eventuelle misforståelser. Der vi konkluderer, vil alltid vurderingene bygge på skriftlig dokumentasjon eller informasjon fra flere kilder.

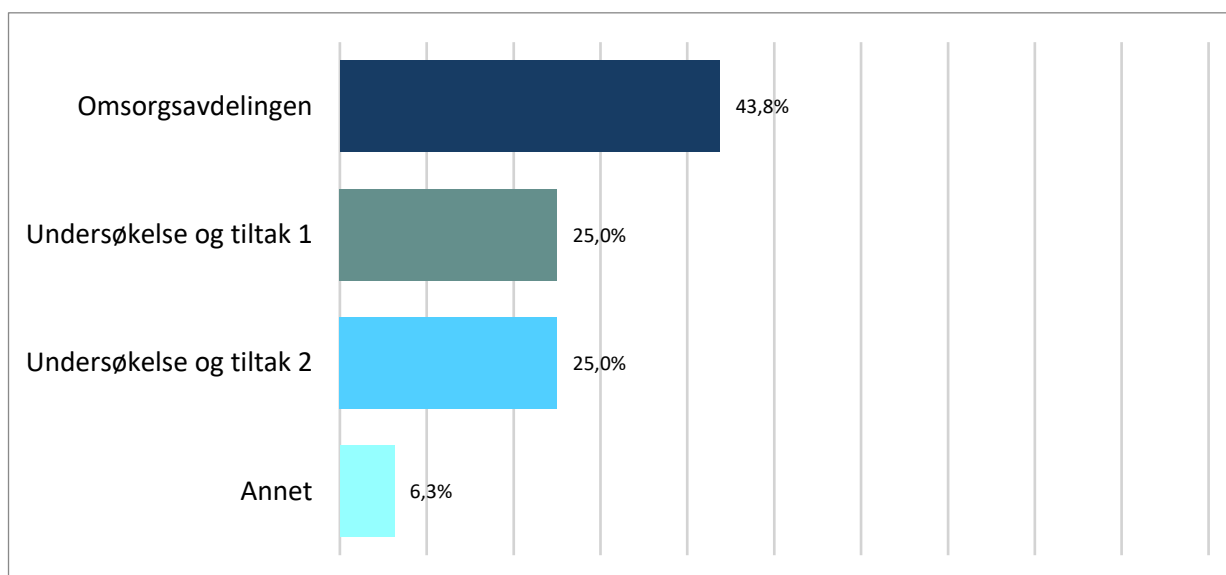
Spørreundersøkelse

Det er gjennomført en spørreundersøkelse til de ansatte. Undersøkelsen er gjennomført ved hjelp av det nettbaserte spørreundersøkelsesverktøyet Questback.

Undersøkelsen ble sendt ut 26. juni 2020 med en ukes frist for besvarelse. Det ble sendt ut en påminnelse underveis. Samtidig ble barnevernleder og avdelingsleder oppfordret til å informere og anmode de ansatte om å besvare undersøkelsen. På grunn av lav svarprosent ble undersøkelsen holdt åpen utover opprinnelig frist, med ytterligere påminnelse og oppfordring fra ledelsen ved barneverntjenesten om å svare. Totalt besvarte 16 ansatte undersøkelsen. Respondentlisten baserte seg på oversikt fra kommunen. Revisjonen tok avdelingslederne ut av respondentlisten før den ble sendt. I etterkant av utsendelsen viste det seg at også merkantile og ansatte i andre stabsfunksjoner hadde fått undersøkelsen. Vi har sortert ut disse manuelt i etterkant.

Figuren nedenfor viser hvordan respondentene fordeler seg på de ulike avdelingene:

Figur 1: I hvilken avdeling er du ansatt?

Revisjonens merknader: n= 16.

Av de 16 ansatte som besvarte undersøkelsen er det en som har besvart med alternativet «Annet». Dette er også en merkantilt ansatt.

Av de 15 ansatte er det ni respondenter som har barn i fosterhjem/beredskapshjem i sin portefølje. Hoveddelen av respondentene er ansatt i omsorgsavdelingen, men det er også respondenter fra henholdsvis avdeling Undersøkelse og tiltak 1 og avdeling Undersøkelse og tiltak 2. Sju av respondentene har oppgitt at de ikke har barn plassert i fosterhjem eller beredskapshjem i sin portefølje. Resultatene bygger således på oppfatninger fra ca. en fjerdedel av barneverntjenestens saksbehandlere. På spørsmål om hvor lenge de har vært ansatt ved barnevernet i Moss (herunder også tidligere Rygge) svarer 44,4 % *Under 1 år*, mens 55,6 % svarer *Mer enn 2 år*. Sett i sammenheng med svarprosenten mener vi at faktagrunnlaget hentet fra spørreundersøkelsens resultater bør gi en god indikasjon på situasjonen i Moss kommunes barneverntjeneste.

Undersøkelsen er i hovedsak basert på respondentenes oppfatning av ulike påstander, hvor svaralternativene er 1 *Helt uenig* og 5 *Helt enig*. Hvilken skala som er brukt presenteres fortløpende gjennom hele rapporten. Resultatene presenteres ved bruk av figurer som viser gjennomsnittskår. I enkelte tilfeller har vi valg å vise prosentvis fordeling på svaralternativene.

Vi har også lagt til rette for at respondentene kan gi utfyllende kommentarer på alle temaer som er berørt i undersøkelsen. Det er imidlertid få som har benyttet denne muligheten. Relevant innhold fra kommentarene fremkommer fortløpende i rapporten.

Mappegjennomgang

Revisjonen har tatt utgangspunkt i plasseringer foretatt i perioden 2018 til 2019, totalt er det 16 saker. Dette gjelder både plasseringer i fosterhjem som hjelpetiltak (det vil si frivillig) og tvungne plasseringer i fosterhjem (etter vedtak i fylkesnemnda). Revisjonen har totalt gjennomgått 15 saker, hvorav seks av

sju plasseringer med fosterhjem som hjelpetiltak og ni av ni tvungne plasseringer (fire av disse er endret fra frivillig til tvungen etter kort tid). Vi anser at utvalget samlet sett er representativt for kommunens praksis og vil gi en indikasjon på hvordan kommunen arbeider med og dokumenterer sin oppfølging av arbeidet med fosterhjem.

Funnene er gjort ved å gjennomgå vedtak, tiltaksplan/omsorgsplan/evaluering, samt rapport fra oppfølgingsbesøk og tilsynsbesøk. I tillegg har vi sett gjennom journalposter og journalnotater og vurdert ut ifra tittelen om dokumentet/notatet kan inneholde relevant informasjon. I sakene hvor barnet er plassert etter vedtak i fylkesnemnda, har vi også undersøkt om barnets mening fremkommer i kommunens saksfremlegg til nemda (i de sakene hvor vi har funnet dette dokumentet).

4 Internkontroll

Problemstilling: Blir barneverntjenestens arbeid med oppfølging av barn i fosterhjem i tilstrekkelig grad planlagt, kontrollert, og ved behov korrigert?

4.1 Revisjonskriterier

Se fullstendig utredning i vedlegg 7.2.

Revisjonen har utledet følgende revisjonskriterier:

- Kommunen må sørge for at barneverntjenesten har en klar organisering, hvor fordeling av ansvar, oppgaver og myndighet er fremkommer tydelig. Hovedoppgaver og mål, herunder mål for forbedringsarbeidet bør være beskrevet.
- Kommunen må sørge for at de ansatte i barneverntjenesten har tilgang til og kunnskap om aktuelle lover og forskrifter.
- Kommunen må sørge for at de ansatte har tilstrekkelig kompetanse innenfor fagområdet og barneverntjenestens internkontroll.
- Kommunen må sørge for at de ansatte og de eksterne oppdragstakerne får medvirkning i barneverntjenesten slik at samlet kunnskap og erfaring blir nyttiggjort.
- Kommunen må gjøre bruk av erfaringer fra barn og foreldre i sitt forbedringsarbeid i barneverntjenesten.
- Kommunen må skaffe seg oversikt over områder i barneverntjenesten hvor det er fare for svikt eller mangel på oppfyllelse av myndighetskrav.
- Kommunen må utvikle, iverksette, kontrollere, evaluere og forbedre nødvendige prosedyrer mv., for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelse av barnevernlovgivningen.
- Kommunen skal foreta systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt og bidrar til kontinuerlig forbedring i barneverntjenesten.

4.2 Revisjonens undersøkelser

Enhetsleder forklarer at barneverntjenesten i Moss er en ny organisasjon fra 1.1.2020 som er en sammenslåing av de to tidligere organisasjoner i Moss og Rygge. Tjenestene ble samlokalisert i mai 2019, og enhetsleder ble tilsatt omtrent på samme tid. Barnevernleders oppgave var å forberede og etablere en sammenslått barneverntjeneste fra årsskiftet. Tjenesten følger en ordning med enhetsledelse hvor avdelingslederne har både fag-, personal- og økonomiansvar, mens de ansatte har gått fra å ha portefølje inndelt etter aldersgrupper til å ha en mer sammensatt portefølje hvor de følger sine klienter uavhengig av alder.

Kommunen har fremlagt organisasjonskart som viser barnevernets organisering:

FIGUR 2: BARNEVERNETS ORGANISERING

Barnevernet følger en inndeling med mottaksavdeling, to undersøkelses- og tiltaksavdelinger, og omsorgsavdeling. Det er i tillegg en ressursavdeling med egen avdelingsleder direkte underlagt barnevernleder og ellers likestilt de øvrige avdelingene. Det er fremlagt stillingsbeskrivelse for stilling som barnevernkonsulent hvor det fremgår at kompetansekravet er utdanning som barnevernspedagog eller sosionom. Alle ansatte har tilgang til fagsystemer og veiledninger gjennom Visma (systemleverandør for Familia), statlige rundskriv gjennomgås i regi av arbeidsgiver, og fagstoff legges ut på elektroniske portaler (Teams). Videreutdanning som f.eks. jus i barnevern er aktuelt for de ansatte.

Avdelingsleder opplyser at omsorgsavdelingen består av tolv ansatte, hvorav to ansatte primært jobber med veiledning av fosterhjem og veiledet/tilsynsstøttet samvær. En ansatt har mellom 13 og 17 klienter i sin portefølje.

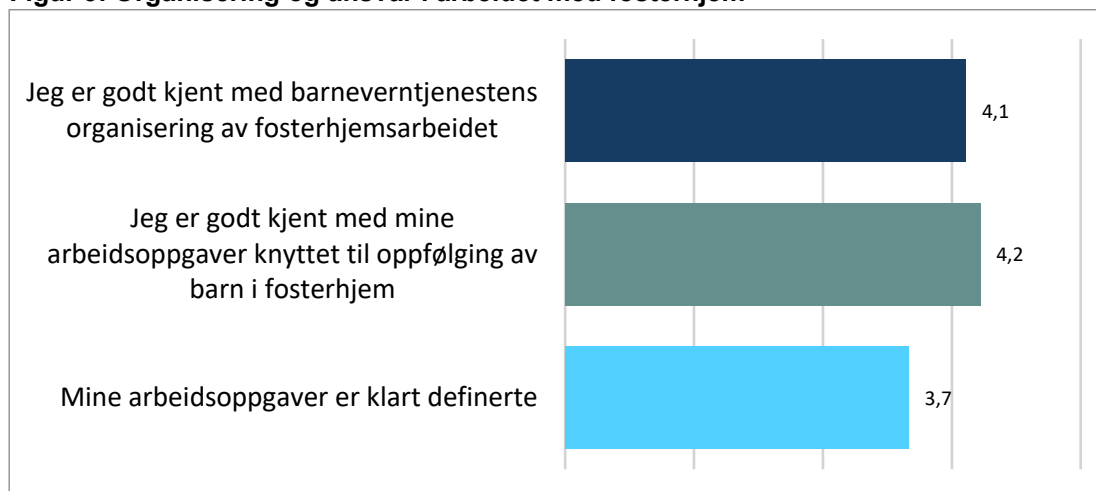
Videre opplyser enhetsleder at hun opplever et tydelig mandat fra rådmannen og god forankring hos kommuneledelsen. Virksomhetens formål er å fokusere på barnevernets kjerneoppgaver og følge opp foreldre, og målet er å være barnas barnevern som sikrer forsvarlig hjelp til barn i risikozonen.

I dokumentet «Målarbeid for tjenesten 2020» har barneverntjenesten beskrevet målarbeid knyttet til arbeid med meldinger til barneverntjenesten, undersøkelser i regi av barneverntjenesten, oppfølging av tiltak, arbeid med barn i fosterhjem, ettervernsarbeidet, samt mål knyttet til økonomi, omdømme, ledelse, og HR. Dokumentet beskriver mål for kategoriene, hvordan fremdrift skal oppnås, og når målet skal anses

å være nådd. Enhetsleder opplyser at kommunens innovasjonsavdeling er involvert i planarbeidet i barneverntjenesten. Målarbeidet viser samtidig hvilke områder barneverntjenesten har identifisert som særlige risikofaktorer.

Figuren nedenfor viser respondentenes svar på påstander om organisering og ansvar i arbeidet med fosterhjem.

Figur 3: Organisering og ansvar i arbeidet med fosterhjem

Revisjonens merknader: n=9 på alle påstandene.

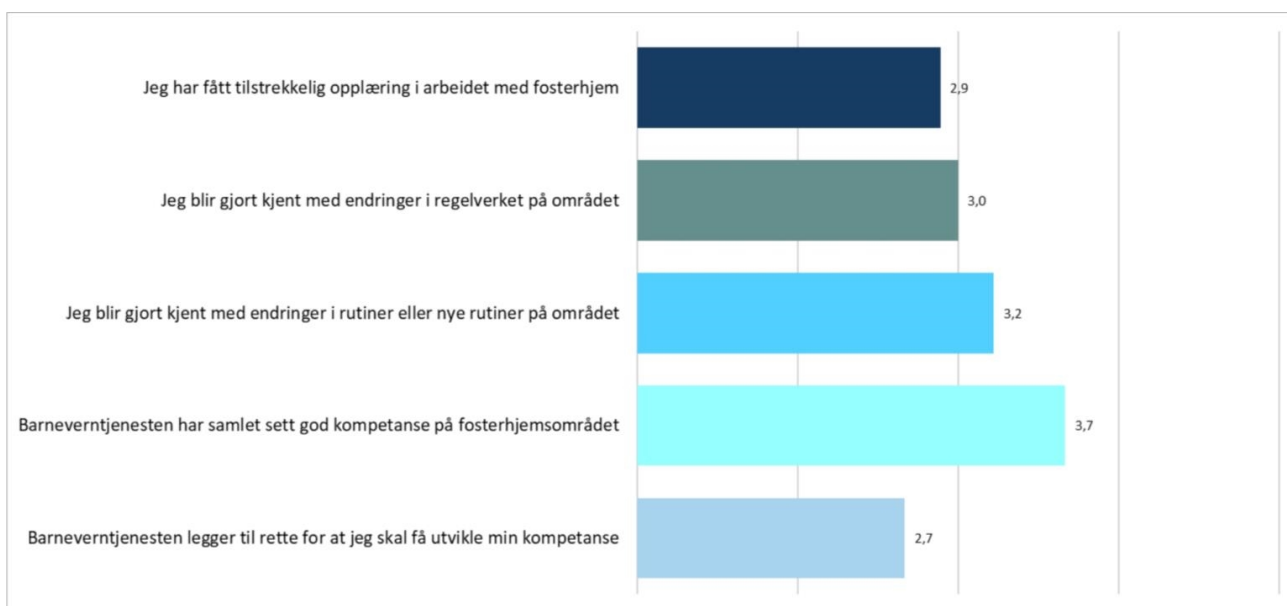
På en skala fra 1-5, hvor 1 er *Helt uenig* og 5 er *Helt enig* oppnår barneverntjenesten en gjennomsnittskår på mellom 3,7 og 4,2 på påstandene.

To av respondentene har kommentert påstandene. En av respondentene oppgir at organiseringen av Nye Moss barneverntjeneste fortsatt er under prosess, og av den grunn ikke like tydelig som tidligere. Den andre respondenten oppgir å være relativt ny i avdelingen, og derfor ikke har gitt full pott på svarene.

På spørsmål knyttet til ansettelseslengde svarte fem respondenter at de hadde vært ansatt i mer enn 2 år, mens fire respondenter hadde vært ansatt i under ett år. I intervju med informanter fikk revisjonen opplyst at turnover har vært høy. Informantene supplerte med at man regnes som tilstrekkelig erfaren til å kunne arbeide selvstendig etter ca. ett år.

Vi har innhentet SSB-rapporten 2014/18 om turnover i barnevernet. Rapporten viser at i snitt mellom 19 % og 22 % av kommunale barnevernsansatte sluttet i barnevernet i løpet av ett år på landsbasis. Kommunen innhentet tall fra HR, som viser at turnover i barnevernet er 23,7 %.

Figur 4: Opplæring og kompetanse på fosterhjemsområdet

Revisjonens merknader: n= 9 på alle påstandene.

På en skala fra 1-5, hvor 1 er *Helt uenig* og 5 er *Helt enig* oppnår barneverntjenesten lavest gjennomsnittskår på påstand om barneverntjenesten legger til rette for at ansatte skal få utvikle sin kompetanse. Gjennomsnittskår ble her 2,7. Påstanden om at barneverntjenesten samlet sett har god kompetanse på fosterhjemsområdet fikk derimot en gjennomsnittskår på 3,7.

Figuren nedenfor viser respondentenes svar på påstander om ansattes medvirkning på fosterhjemsområdet.

Figur 5: Ansattes medvirkning

Revisjonens merknader: n= 9.

På en skala fra 1-5, hvor 1 er *Helt uenig* og 5 er *Helt enig* oppnår barneverntjenesten en gjennomsnittskår på 3,0 på påstanden.

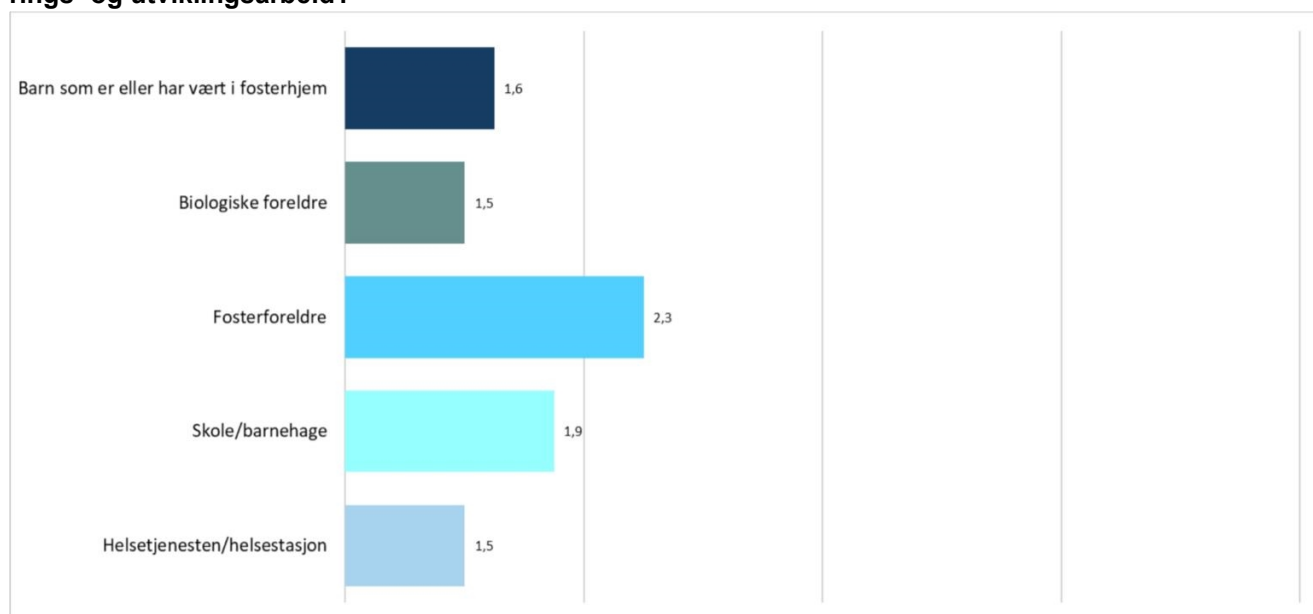
Av respondentene oppgir 2 at det er helt uenige, og 2 oppgir at de er uenige i påstanden. Videre er det 5 som er enten enige eller helt enige i påstanden.

Informantene opplyser at det er regelmessig involvering fra de ansatte gjennom tavlemøter, workshops, avdelingsmøter. Dette bekreftes av avdelingsleder, som utdyper at omsorgsavdelingen har tavlemøte hver onsdag hvor nøkkeltall gjennomgås. Hyppige workshops bidrar til at ansatte får medvirke til kunnskapsarbeidet i barneverntjenesten. Avdelingen har halvdags fagdager annenhver onsdag som dedikeres til forskjellige temaer som sosialt engasjement, generelle fagsaker, eller utfordrende enkeltsaker.

Det gjennomføres særskilt medbestemmelsesmøter månedlig mellom ledelsen, verneombud, og tillitsvalgte. Her tas blant annet sykefravær, avvik, og innspill fra ansatte opp.

Figuren nedenfor viser respondentenes svar på påstander om hvordan ansatte opplever at erfaringer fra andre blir benyttet i virksomhetens forbedrings- og utviklingsarbeid.

Figur 6: I hvilken grad opplever du at erfaringer fra andre blir benyttet i virksomhetens forbedrings- og utviklingsarbeid?

Revisjonens merknader: n= 9 på alle alternativene.

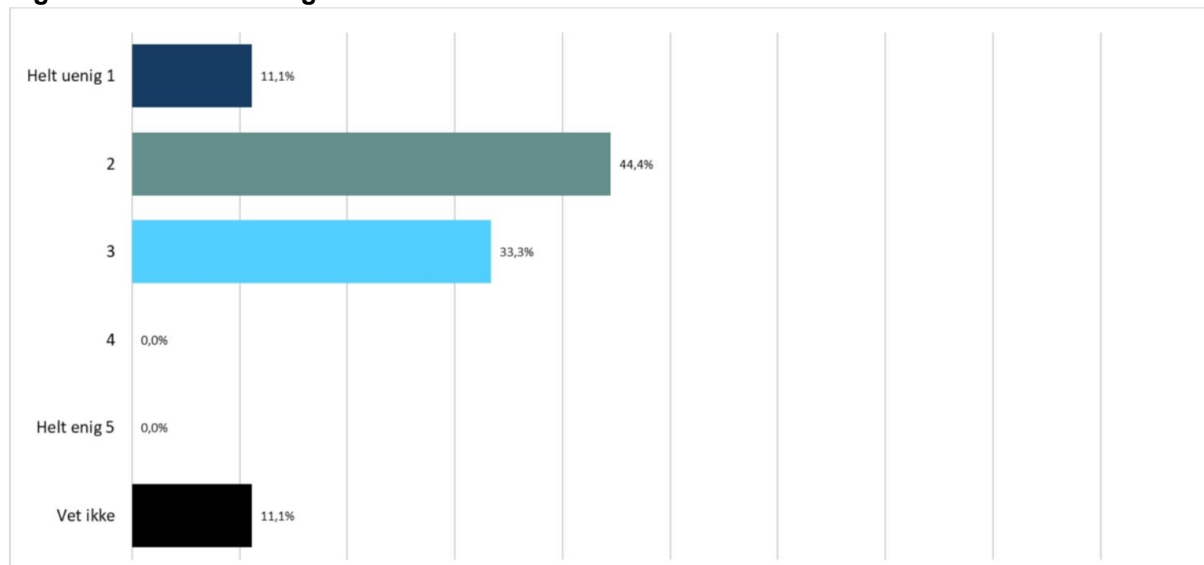
På en skala fra 1-5 hvor 1 er *liten grad* og 5 er *stor grad* oppnår barneverntjenesten en gjennomsnittskår på mellom 1,5 og 2,3 på påstandene.

Av respondentene oppgir 7 av 9 at erfaring fra barn som er eller har vært i fosterhjem i liten/svært liten grad blir benyttet i virksomhetens forbedrings- og utviklingsarbeid. Det er også 7 av 9 som oppgir at biologiske foreldre i liten/svært liten grad blir benyttet. 6 av 9 av respondentene oppgir at fosterforeldre blir benyttet i liten/svært liten grad, mens skole/barnehage er det 7 av 9 respondenter som oppgir at dette blir benyttet i liten/svært liten grad. I forhold til helsetjenesten/helsestasjon oppgir 8 av 9 respondenter at dette blir benyttet i liten/svært liten grad i virksomhetens forbedrings- og utviklingsarbeid.

Barneverntjenesten i Moss kommune benytter samme system som kommunen for øvrig for håndtering av risiko og avvik. Ledelsen informerer om at de er godt kjent med systemet, og følger opp meldte avvik. Barnevernleder opplyser at risikoanalyser ikke skjer som en samlet prosess, men at man analyserer risiko i flere forskjellige sammenhenger. Ifølge avdelingsleder løftes større beslutninger til «beslutningsråd» som arrangeres én gang i uken hvor avdelingsleder og saksbehandler møter med enhetsleder og familierapeut for å forankre utfordrende saker.

Figuren nedenfor viser respondentenes svar på påstander om barneverntjenesten gjennomfører systematiske risikovurderinger for å avdekke sårbare områder i fosterhjemsarbeidet.

Figur 7: Risikovurderinger

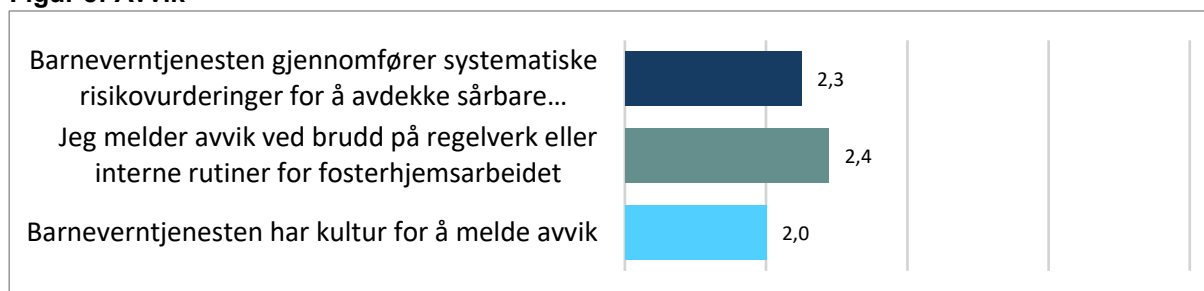

Revisjonens merknader: n= 9

På en skala fra 1-5, hvor 1 er *Helt uenig* og 5 er *Helt enig* fremkommer det at 11,1 % (1 respondent) ikke vet om barneverntjenesten gjennomfører systematiske risikovurderinger for å avdekke sårbare områder i fosterhjemsarbeidet. 0 % er helt enige/enig om at det gjøres. 11,1 % (1 respondent) er helt uenige om at barneverntjenesten gjennomfører systematiske risikovurderinger, mens 44,4 % (4 respondenter) er uenige om at det gjøres.

En sentral del av risikoarbeid er kontinuerlig tilbakemeldinger om rutinesvikt o.l., også kalt avvikshåndtering. Figuren nedenfor viser respondentenes svar på påstander om melding av avvik i fosterhjemsarbeidet.

Figur 8: Avvik

Revisjonens merknader: n= 9

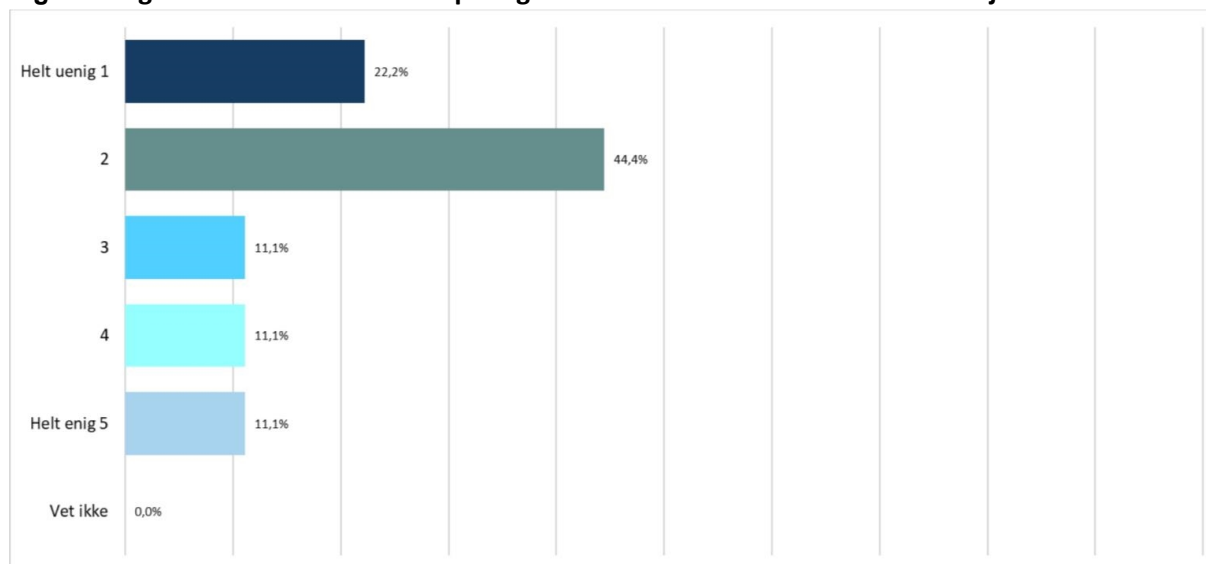
På en skala fra 1-5, hvor 1 er *Helt uenig* og 5 er *Helt enig* oppnår barneverntjenesten en gjennomsnittskår på 2,0 på påstanden om at de har kultur for å melde avvik. 8 av 9 respondenter oppgir at de er uenige/helt uenige om at barneverntjenesten har kultur for å melde avvik jf. tabell med prosentandel nedenfor.

Barneverntjenesten oppnår videre en gjennomsnittskår på 2,4 på påstanden om at den ansatte melder avvik ved brudd på regelverk eller interne rutiner for fosterhjemsarbeid. Barnevernleder opplyser at hun er mottaker av alle avvik og vurderer selv videre oppfølging. Tillitsvalgte og verneombud involveres i oppfølgingsprosessen. Barnevernleder mener det er behov for grundigere opplæring i avvikshåndtering

for å etablere en god kultur i etaten, med en bedre grenseoppgang mellom hva som kan tas opp uformelt og hva som meldes som avvik.

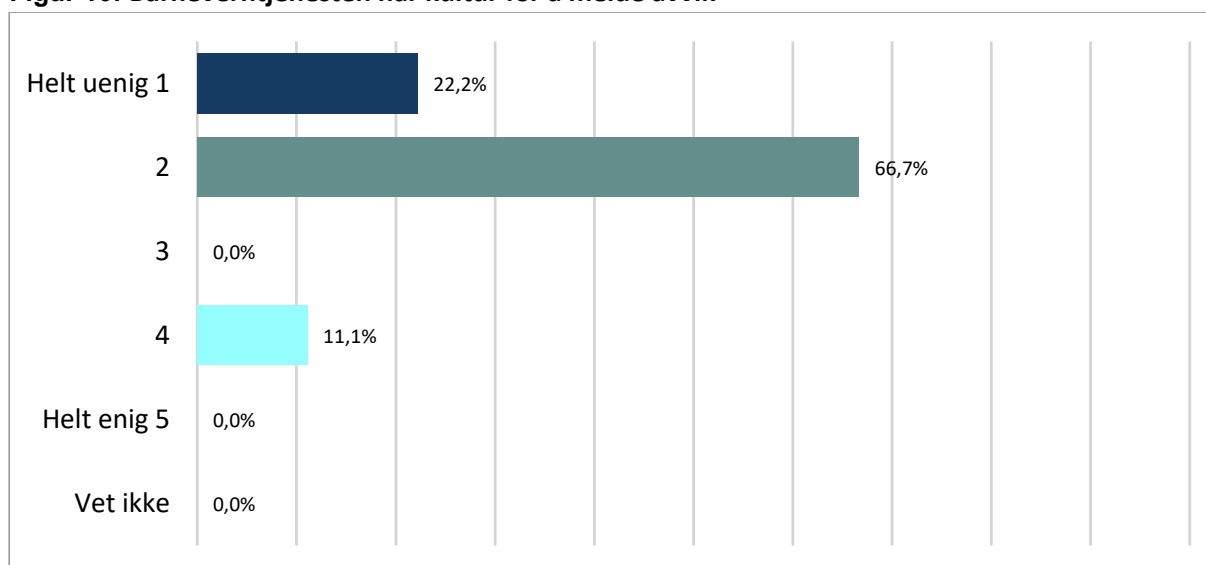
Barneverntjenestens ansatte gir følgende tilbakemeldinger på egen oppfatning av avvikskulturen i barnevernet:

Figur 9: Jeg melder avvik ved brudd på regelverk eller interne rutiner for fosterhjemsarbeidet

Revisjonens merknader: n= 9

Figur 10: Barneverntjenesten har kultur for å melde avvik

Revisjonens merknader: n= 9

Flere av intervjukandidatene stiller spørsmål ved hvordan man skal forstå «avvik», og barnevernleder har også problematisert dette. Et uttrekk fra systemet RiskManager viser 15 avvik meldt fra 30. januar 2020 til 27. august 2020. Avvikene omfatter følgende temaer:

- Trusler (3)
- Saksbehandlingsfeil (8)
- Brudd på arbeidsmiljøloven (1)
- Merkantile feil / Andre feil (3)

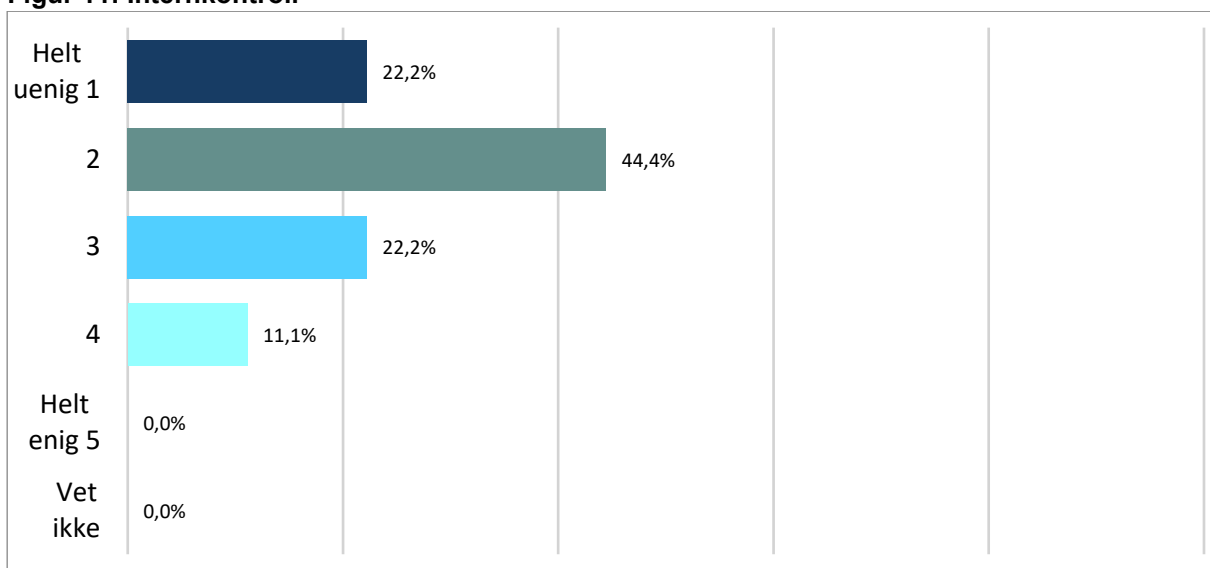
To meldinger er til behandling, to meldinger er avvist, og øvrige meldinger er lukket.

Informantene fra barneverntjenesten opplyser at tjenesten tidligere har vært en etat hvor avvik ikke meldes, men at dette nå har snudd. En periode meldte man avvik på alt. Informantene opplever at systemene for å melde avvik er gode, både hvor man skal melde og hvem som er ansvarlige, men hva som er «avvik» blir opp til den enkelte å definere for seg selv. Avdelingsleder opplyser at det er lenge siden forrige opplæringsrunde i avvik, og at dette kan ha vært tidlig i 2019. Det bør etter avdelingsleders mening gjøres kontinuerlig og tas inn som en del i opplæringen av nyansatte.

Kommunen har lagt frem dokumentene «Oversikt over avviksområder og avvikskategorier» og «Retningslinje for avvikshåndtering og årsaksanalyser». Dokumentene er godkjent i nåværende versjon 23. august 2020. Dokumentene beskriver inngående hva avvik er, hvordan avvik kategoriseres, og hvordan avvik skal håndteres i Moss kommune.

Figuren nedenfor viser respondentenes svar på påstander om ansattes kjennskap med barneverntjenestens internkontroll.

Figur 11: Internkontroll

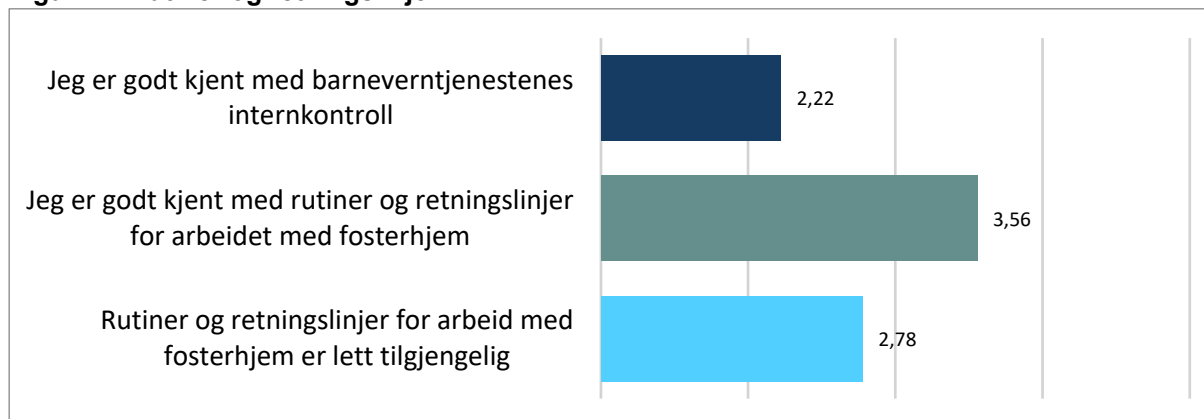
Revisjonens merknader: n= 9.

På en skala fra 1-5, hvor 1 er *Helt uenig* og 5 er *Helt enig* oppnår barneverntjenesten en gjennomsnittskår på 2,2 på påstanden. 6 av 9 respondenter oppgir at de er uenige/helt uenige om at de er godt kjent med barneverntjenestens internkontroll.

Ett aspekt av internkontrollen er kontroll med ressursbruk på forskjellige porteføljer, grupper, mv. Informantene oppgir at arbeidet kontrolleres i form av inn- og utstemping, og at fremdrift i konkrete saker kontrolleres gjennom planleggingsmøter med avdelingsledelsen. Informantene oppgir at det ikke gjennomføres tidsbruksundersøkelser eller lignende slik at tjenesten kan føre statistikk med tidsbruk per oppgave.

Figuren nedenfor viser respondentenes svar på påstander om rutiner og retningslinjer i fosterhjemsarbeidet.

Figur 12: Rutiner og retningslinjer

Revisjonens merknader: n= 9.

På en skala fra 1-5, hvor 1 er *Helt uenig* og 5 er *Helt enig* oppnår barneverntjenesten en gjennomsnittskår på mellom 2,78 og 3,56. 4 av 9 respondenter oppgir at de er uenige/helt uenige om at de er godt kjent med rutiner og retningslinjer for arbeidet med fosterhjem, mens 5 av 9 oppgir at de er uenige om at rutiner og retningslinjer for arbeid med fosterhjem er lett tilgjengelig jf. tabell med prosentandel nedenfor.

Avdelingsleder opplyser at avdelingen har arbeidet mye med å samle rutiner. Barneverntjenesten bruker systemet «Risk Manager» hvor alle rutiner skal ligge. Rutiner utarbeides etter egen mal for rutiner og godkjennes av enhetsleder. Det er to ansatte i ressursavdelingen som har fått i oppdrag å ha et særskilt ansvar for dette.

Omsorgsavdelingen har i perioden desember 2019 – februar 2020 organisert workshops om arbeidsprosessene i omsorgsavdelingen. I workshoppen er prosessen fra beslutning om flytting til avslutning av fosterhjem og eventuelt ettervern gjennomgått og evaluert. Det er lagt særskilt vekt på å identifisere «tidsstyver», arbeidsoppgaver som tar uforholdsmessig mye tid.

4.3 Revisjonens vurderinger

Formålet med forskrift om internkontroll er å sikre at kommunen utfører sine oppgaver etter barnevernloven i samsvar med krav fastsatt i lov eller i medhold av lov. Å kontrollere barneverntjenestens internkontroll innebærer å kontrollere kommunens egne feilsøkingsmekanismer for å se på hvor godt egnet de er til å avdekke feil.

Ut fra opplysningene barneverntjenesten har gitt gjennom organisasjonsplaner og intervjuer fremstår barneverntjenestens organisering som tydelig for alle involverte. Det er liten grad av tvil knyttet til hvor i organisasjonen et gitt ansvarsområde er lagt.

De ansattes behov for kompetanse ivaretas gjennom stillingsbeskrivelsens krav til utdanning og barneverntjenestens arbeid med intern og ekstern etter- og videreutdanning. Informantene i barnevernet gir etter vår vurdering uttrykk for at de har tilstrekkelig kompetanse og kunnskap til å kunne utføre sine arbeidsoppgaver.

Revisjonen mener at barneverntjenesten ivaretar de ansattes behov for medvirkning i utforming og forbedring av barneverntjenesten gjennom avdelingsmøter, tillitsvalgtmøter, og tilgang til kvalitetssystemer

Ut fra resultatene av våre undersøkelser blant de ansatte (figur 8-10 over) og uttrekk fra RiskManager synes det som om det er en underrapportering av saksbehandlingsfeil. Revisjonen mener at en medvirkende årsak til dette kan være at «avvik» ikke er et selvforklarende begrep. Dette samsvarer med resultater knyttet til spørsmål om rutiner og retningslinjer (figur 12) hvor et flertall av de ansatte opplever å ha dårlig kunnskap om kommunens rutiner og internkontroll. I denne sammenheng tilføyer vi at kommunens systemer for dette er nye ettersom den kommunale barneverntjenesten – som resten av kommunen – er etablert fra 1.1.2020.

Spørreundersøkelsen viser at barneverntjenesten i liten grad henter inn erfaringer fra andre i sine forbedringsprosesser. 6 av 9 respondenter svarer at barneverntjenesten i liten grad innhenter erfaringer fra fosterforeldre. 7 av 9 svarer at barneverntjenesten i liten grad innhenter erfaringer fra foreldre, barn, skole og barnehage. 8 av 9 svarer at barneverntjenesten i liten grad innhenter erfaringer fra helsestasjonen. Revisjonen mener at barneverntjenesten bør benytte seg av erfaringer fra disse gruppene for å sikre kontinuerlig forbedring av tjenestene.

Kommunen er etter vår vurdering i ferd med å skaffe seg oversikt over områder i barneverntjenesten hvor det er fare for svikt i oppfyllelse av myndighetskrav. Som eksempel viser vi til workshops for forbedring av rutiner på omsorgsavdelingens ansvarsområde. Enhetsleder har imidlertid opplyst at det ikke skjer noe samlet og helhetlig arbeid med risikoanalyser. Revisjonen mener at det er viktig at risikoarbeid gjøres helhetlig, ettersom ett og samme risikoaspekt kan forekomme i flere forskjellige situasjoner.

Turnover innebærer en klar risiko for svikt i måloppnåelsen for barnevernet ved at ressurser som ellers går til barnevernfaglig arbeid i stedet må gå til tilsettingsprosesser og opplæring av nyansatte. I en situasjon med mange nytilsatte vil viktigheten av skriftlige rutiner for å opprettholde kontinuitet og ensartethet i barneverntjenestens praksis være desto viktigere. Turnover er imidlertid ikke vesentlig høyere i barneverntjenesten i Moss enn i barnevernet på landsbasis.

Revisjonen mener at det er positivt at kommunen har etablert et enhetlig system, Risk Manager, for alle kommunale tjenesteområder som også benyttes av barneverntjenesten. Dette sikrer enhetlig praksis, god kvalitet, og lett tilgang på systemkompetanse. Barneverntjenesten har en klar og oversiktlig organisering med tydelig ansvarsplassering. Rutiner og retningslinjer for barneverntjenestens arbeid er tilgjengelig i kvalitetssystemet Risk Manager, og det er nylig igangsatt et større revisjonsarbeid hvor to medarbeidere har fått særskilt ansvar for å gjennomgå disse. Revisjonen mener at dette er positivt og sikrer tilgjengelighet for de ansatte. Kommunen er dermed godt forberedt for å avdekke, rette opp, og forebygge overtreddelser av barnevernlovgivningen, og gjennomfører arbeid for å overvåke og gjennomgå internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt.

5 Oppfølging av barn i fosterhjem

Problemstilling: Sørger kommunen for at barn som bor i fosterhjem får den oppfølgingen de har krav på?

5.1 Revisjonskriterier

Revisjonen har utledet følgende revisjonskriterier:

- Barneverntjenesten skal alltid vurdere om barnets nære familie eller nettverk kan velges som fosterhjem. Både barnet og foreldrene skal få uttale seg. Barneverntjenesten skal legge til rette for at foreldrene kan få omsorgen tilbake dersom ikke hensynet til barnet taler mot det.
- Barneverntjenesten skal utarbeide en tidsavgrenset tiltaksplan for barn som er frivillig plassert i fosterhjem og evaluere planen jevnlig. Ved frivillig plassering i fosterhjem må kommunen følge nøye med på hvordan det går med barnet og foreldrene, og vurdere om hjelpen er tjenlig, eventuelt om det er nødvendig med nye tiltak, eller om det er grunnlag for omsorgsovertakelse.
- Ved omsorgsovertakelse skal barneverntjenesten utarbeide en omsorgsplan. Barneverntjenesten må følge opp utviklingen til barnet gjennom blant annet besøk i fosterhjemmet, etablering av samarbeid med andre aktuelle tjenester, oppfølging av samvær med foreldre/søsken, råd og veiledning til fosterforeldrene og tilsynsbesøk. Dersom barnet bor i en annen kommune må kommunen som omsorgskommune følge opp rapporter fra tilsynsbesøk. Barneverntjenesten skal følge opp utviklingen til foreldrene, herunder kontakte foreldrene kort tid etter omsorgsplassering med tilbud om veiledning og oppfølging, eventuelt også formidle kontakt med andre hjelpeinstanser.
- Barnevernet må sørge for at barnet får medvirke i alle forhold som vedrører barnet.

5.2 Revisjonens undersøkelse

Avdelingsleder for omsorgsavdelingen informerer om at de nylig har hatt en fagdag/workshop hvor avdelingen har jobbet med å gjennomgå alle deler av arbeidet med barn, foreldre og fosterforeldre etter plassering i fosterhjemmet. Fokus var om de hadde gode nok rutiner for alle delene eller om noe måtte videreutvikles, om alle var enige om måten arbeidet og oppfølgingen fungerte på etc. Det var fokus på tidstyver, utfordringer og utviklingspotensial.

Fra omsorgsavdelingens perspektiv begynner fosterhjemsarbeidet med melding fra tiltaksavdeling 1 eller 2, om overføringsmøte. På dette tidspunktet er det besluttet å fremme sak for nemnda, eller gjort en akutt plassering.

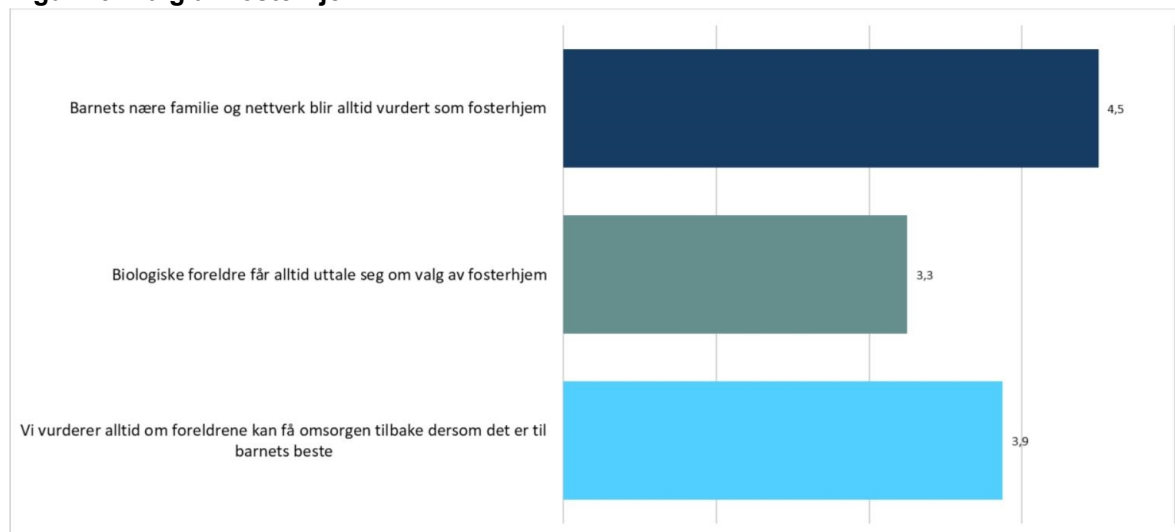
I overføringsmøtet mellom avdeling 1 eller 2 til omsorgsavdelingen blir det tatt stilling til en del rettslige og praktiske spørsmål, basert på en egen rutine for dette. Her gjennomgås blant annet status i saken og hvor lenge man skal ha tverrsamarbeid mellom tiltaksavdelingen og omsorgsavdelingen. Ofte er det allerede sendt fosterhjemssøknad. Det foreligger rutiner og sjekklister på hva som skal til for å godkjenne et fosterhjem basert på fosterhjemsforskriften, lovverk og erfaring fra arbeidet.

Valg av fosterhjem

Barnevernleder informerer om at barneverntjenesten støtter seg på Bufetat i arbeidet med fosterhjemsrekruttering. Det er mangel på fosterhjem, slik at kommunen også arbeider med å rekruttere fosterhjem selv. Barnevernleder informerer om en relativt ny rutine for bruk av beredskaps- og fosterhjem. Avdelingsleder opplyser om at familieråd inkluderes i saker hvor det er aktuelt. Familieråd innebærer at Bufetat oppnevner en koordinator som samordner et møte mellom barneverntjenesten og barnets storfamilie.

Fra intervju med saksbehandlere fremkommer at omsorgsavdelingen gjerne tar over oppfølgingen av barna når de bor i beredskapshjemmet og at de der har samtaler med barnet om deres ønsker. Eksempelvis tar de opp tema som hva de ønsker med tanke på søsken, dyr, beliggenhet, om det er greit med enslig forsørger, om det bør være en mann og dame, to mammaer etc. Dette blir gjerne dokumentert i forbindelse med oppfølgingsbesøket, eller i egen journalpost. Saksbehandler tilstreber å få barnet på tomannshånd om barnet er klar for det. I malene har de egne punkt som skal ivareta dette, eksempelvis mal for tilsynsførers besøk i fosterhjem med egne avsnitt for hva som er aktuelt å snakke med fosterforeldre om og hva som er aktuelt å snakke med barnet/ungdommen om. Også barnevernets egne referatmal for besøk og samtaler med fosterhjemmet har et punkt for «samtale med barnet».

Figuren nedenfor viser resultatet fra spørreundersøkelsens påstander om valg av fosterhjem.

Figur 13: Valg av fosterhjem

Revisjonens merknader: n= 9

På en skala fra 1-5, hvor 1 er *Helt uenig* og 5 er *Helt enig* oppnår barneverntjenesten en gjennomsnittskår på mellom 3,3 og 4,5 på påstandene.

Ved mappegjennomgangen viste det seg at barnets mening ble dokumentert i 4 av 6 saker i de frivillige plasseringene, hvor tre av dem inkluderer barnets mening som et eget punkt i vedtaket. Ett barn var for ungt til at det var aktuelt å innhente barnets mening ved plassering, i ett vedtak finnes ikke barnets mening gjengitt, og i ett vedtak fremkommer barnets mening gjennom en sluttrapport fra Bufetat. I 4 av 6 saker er foreldrenes mening om valgt plassering er vurdert. I de to siste tilfellene er dette ikke aktuelt. I flere av sakene fremkommer dette også i vedtaket om frivillig plassering.

I saker om tvungen plassering er barnets mening om valg av fosterhjem dokumentert i 6 av 9 saker. Barnets mening fremkommer i forskjellige deler av sakene. Ett i eget dokument, mens et annet i samtale med barnet i forbindelse med oppfølgingsbesøk i fosterhjem (før varig fosterhjem). I tre av sakene finner vi barnets mening i vedtaket om frivillig plassering under punktet om barnets synspunkt.³

Ved registrering av vedtak om omsorgsovertakelse ligger dette som et internt vedtak med slutning fra fylkesnemnda. Her fremgår ikke barnets mening slik det gjør i tilfellene med vedtak om frivillig plassering. I ett tilfelle er barnet for lite til at man kan innhente en egen mening, mens i en annen sak er det samtale med barnet der det fikk forklart bakgrunn for flytting, og hvor barnet skulle plasseres. Dette er etter at vedtak om omsorgsovertakelse er fattet. Det ligger også oppgitt at barnet selv har gitt uttrykk for hvor det helst vil bo i foreløpig omsorgsplan, men denne er også skrevet etter vedtak om omsorgsovertakelse. I ett tilfelle kan vi ikke finne noe angående barnets mening.

I 4 av 9 saker fremgår foreldrenes mening om valgt plassering. I de fem resterende finner vi ikke dette dokumentert. I 2 av disse sakene finner vi foreldrenes mening i forutgående vedtak om frivillig plassering.

Fosterhjem som hjelpetiltak

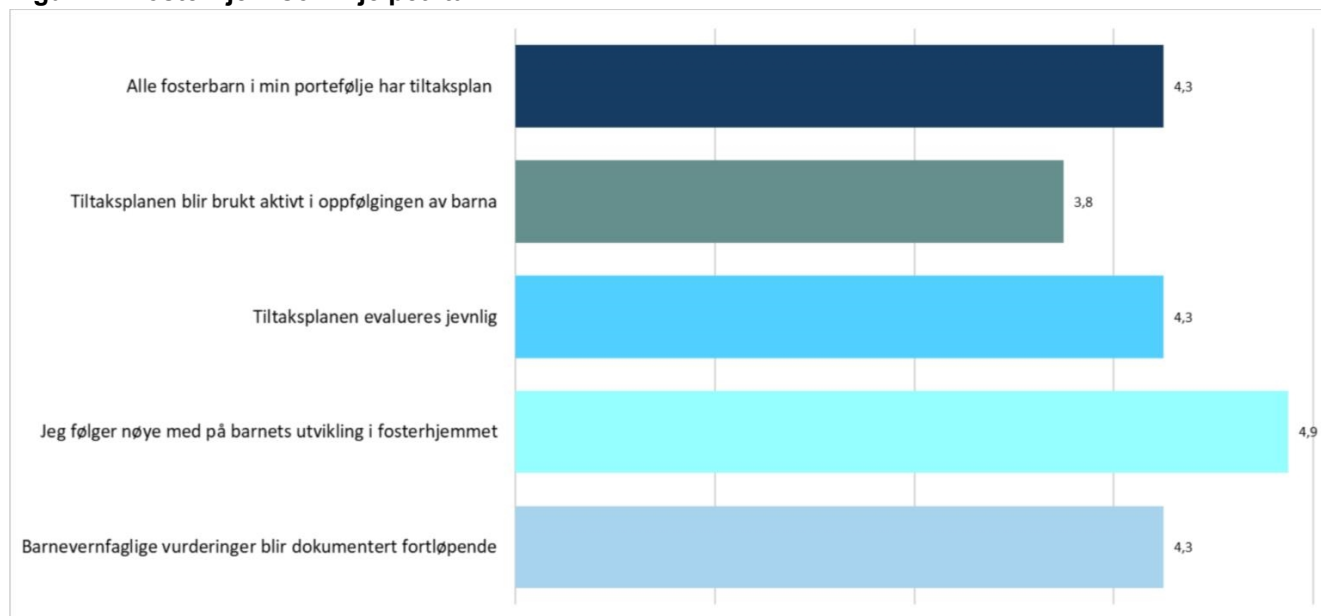
Avdelingsleder informerer om at for barn som bor i fosterhjem som ettervern eller er flyttet i fosterhjem med foreldres samtykke (barnevernloven § 4-4, 6 ledd) blir det etablert tiltaksplaner for barna. Planene

³ Barnet ble kort tid etter besluttet tvungent plassert.

skal evalueres hver tredje måned. Evaluering blir gjennomført når barnevernkonsulent er på oppfølgingsbesøk, men kan også skje ved eksempelvis skolemøter etc. Evalueringen kan dokumenteres både i malen for oppfølgingsbesøk, men det kan i tillegg dokumenteres egne evalueringsnotater knyttet til barnets tiltaksplan.

Figuren nedenfor viser resultater fra spørreundersøkelsens påstander om fosterhjem som hjelpetiltak.

Figur 14: Fosterhjem som hjelpetiltak

Revisjonens merknader: n= 8

På en skala fra 1-5, hvor 1 er *Helt uenig* og 5 er *Helt enig* oppnår barneverntjenesten en gjennomsnittskår på 3,8 på påstanden om at tiltaksplanen blir brukt aktivt i oppfølgingen av barna. De oppnår videre en gjennomsnittskår på 4,9 på påstanden om at den ansatte følger nøye med på barnets utvikling i fosterhjemmet.

I Fylkesmannens brev om rapportering 1. halvår 2019 fremgår det at for første halvår 2019 mangler 1 av 218 tiltaksplan, og 129 av 183 aktuelle har ikke fått sin tiltaksplan evaluert siste halvår. Dette omfatter alle hjelpetiltak og ikke bare fosterhjem som frivillig plassering. Ved vår mappegjennomgang av fosterhjemssakene finner vi tiltaksplaner i 5 av 6 saker. I en sak finner vi ikke tiltaksplan tilknyttet fosterhjem. Barnet er plassert på institusjon tre måneder etterpå, og vi finner tiltaksplan tilknyttet dette.

4 av planene er etablert allerede på vedtakstidspunktet, mens 1 er etablert i løpet av 14 dager etter plassering.

Revisjonen har undersøkt om tiltaksplanene er evaluert. I tre saker foreligger det evalueringer på tiltaksplanene, mens i en sak finner vi ikke evaluering av planen selv om det er planlagt dato for dette for 1-1,5 år siden. I en sak er det foretatt en evaluering på en tiltaksplan, mens en annen tiltaksplan er planlagt evaluert, men vi finner ikke dokumentasjon.

Revisjonen har undersøkt om pålagte oppfølgingsbesøk i fosterhjemmene er gjennomført. I journalposten er det oppgitt hvilket besøk i løpet av året referatet knytter seg til f.eks.: oppfølgingsbesøk 3/4-2019 etc.

I 4 saker er alle oppfølgingsbesøk gjennomført. Flere av de siste besøkene våren 2020 er gjennomført over telefon pga. korona. De to siste sakene har barnet flyttet på institusjon etter frivillig plassering i fosterhjem.

Fosterhjem ved omsorgsovertakelse

Barn som er plassert i fosterhjem etter vedtak fra fylkesnemnda skal også følges opp med oppfølgingsbesøk. I tillegg skal barneverntjenesten sørge for at det gjennomføres tilsyn og at tilsynene blir dokumentert i rapporter. Systemet er todelt og skiller mellom kommunens egne barn plassert i egen kommune, og andre kommuners barn som er plassert i Moss. Fosterhjems kommunen har ansvaret for at det blir ført **tilsyn** med hvert enkelt barn, og skal etablere tilsynsfører for fosterbarnet, med mindre det er inngått skriftlig avtale om at omsorgskommunen skal gjøre det.⁴ Omsorgskommunen er ansvarlig for at arbeidet blir satt i gang og for kostnadene med tilsynet.

Tilsynsrapporter brukes av avdelingsleder og barnevernkonsulent for å vurdere behov for justeringer i oppfølgingen av barna. For de barna Moss kommune har ansvar for er det viktig å sørge for at rapportene kommer inn. Ansvarlig saksbehandler ringer og purrer opp tilsynsfører for å undersøke om besøket er gjennomført og at rapport er utarbeidet. Rapporten skal registreres inn i Familia, og det er viktig å registrere på riktig kode slik at uttrekk til Fylkesmannen blir riktig. Alle kommunene har felles rapporteringsdato.

Alle omsorgsplasserte barn skal ha en omsorgsplan. Ifølge barnevernleder er omsorgsplanen viktig. Planen skal beskrive barnets behov, hvilken omsorg og hvilke tiltak som er nødvendig for å oppnå målet som er satt. Planen skal evalueres en gang i året, men evaluering skjer som regel i sammenheng med tilbakeføringskrav fra foreldre. Ifølge barnevernleder er dette ikke godt nok, og barnevernleder mener at planen, herunder tilbakeføring bør evalueres mer systematisk og på barneverntjenestens initiativ.

Avdelingsleder legger til at omsorgsplanene også evalueres i forbindelse med oppfølgingsbesøk. Det kan utarbeides egne arbeidsplaner dersom det er behov for ekstra oppfølging, eksempelvis veiledning til fosterhjemmet. Saksbehandlerne oppfatter omsorgsplanen som et overordnet dokument og en langsiktig plan som brukes lite i det praktiske arbeidet. Saksbehandlere kan oppleve det som unødig dobbeltarbeid å ajourføre omsorgsplanen når de samme opplysningene som skal fremgå av omsorgsplanen nedtegnes i samtalereferater, vedtaksbegrunnelser, og andre dokumenter. Saksbehandlerne legger til at dette ikke betyr at det ikke er fokus på oppfølging av tiltak, men bekrefter også at dokumentasjon knyttet til oppfølgingen da heller skje i en arbeidsplan. Bruk av arbeidsplan er i innføringsfasen.

Figuren nedenfor viser resultater fra spørreundersøkelsens påstander om oppfølging av tvangsplasserte barn.

---

⁴ Fosterhjems kommunen er kommunen hvor barnet bor i fosterhjem, og omsorgskommunen er kommunen som har omsorgsansvaret for barnet. Barneverntjenesten i omsorgskommunen skal følge opp og føre kontroll med hvert enkelt barns situasjon i fosterhjemmet.

Figur 15: Tvangsplasserte barn

Revisjonens merknader: n= 7

På en skala fra 1-5, hvor 1 er *Helt uenig* og 5 er *Helt enig* oppnår barneverntjenesten en gjennomsnittskår på 3,5 på påstand om at omsorgsplanen blir brukt aktivt i oppfølgingen av barnet. De oppnår videre en gjennomsnittskår på 5 på påstanden om at alle fosterbarn i sin portefølje har omsorgsplan.

I Fylkesmannens brev om rapportering 1. halvår 2019 fremgår det at for første halvår 2019 mangler 2 av 50 barn omsorgsplan (4 %). 1 av 59 fosterbarn har ikke fått antall lovpålagte tilsynsbesøk (7 %), mens 18 av 74 barn ikke har fått så mange oppfølgingsbesøk som påkrevd (24 %). Ved vår mappegjennomgang finner vi foreløpige omsorgsplaner i alle 9 saker og omsorgsplan i 5 saker. I 4 saker foreligger den foreløpige omsorgsplanen på vedtakstidspunktet. I 3 saker er det dokumentert foreløpig omsorgsplan innen tre uker etter vedtakstidspunktet. I to saker er foreløpig omsorgsplan etablert litt over en måned etter omsorgsovertakelse.

Ingen av de foreløpige omsorgsplanene er evaluert som vi kan se. Det er oppgitt i et punkt i den ene foreløpige omsorgsplanen at den vil bli evaluert minimum hver 3. måned i forbindelse med lovpålagte oppfølgingsbesøk i fosterhjemmet.

Revisjonen har også undersøkt om det er gjennomført to/fire oppfølgingsbesøk i fosterhjemmene. Det er gjennomført oppfølgingsbesøk i alle sakene.

Oppfølging av barn i beredskapshjem

Avdelingsleder informerer om at barn i beredskapshjem følges opp etter samme rutine som for fosterhjem, men situasjonen er mer spesiell og vanskelig for barn i beredskapshjem på grunn av at fremtiden deres er uavklart. De får derfor også tettere oppfølging.

Fem respondentene i spørreundersøkelsen har barn plassert i beredskapshjem i sin portefølje. 100 % svarer at barn i beredskapshjem får den samme oppfølgingen som barn i fosterhjem. To av fem respondenter oppgir *6 mnd.* – *1 år* som normal varighet på plassering i beredskapshjem⁵, mens tre av fire oppgir mer enn 1 år som normal varighet på plassering i beredskapshjem⁶

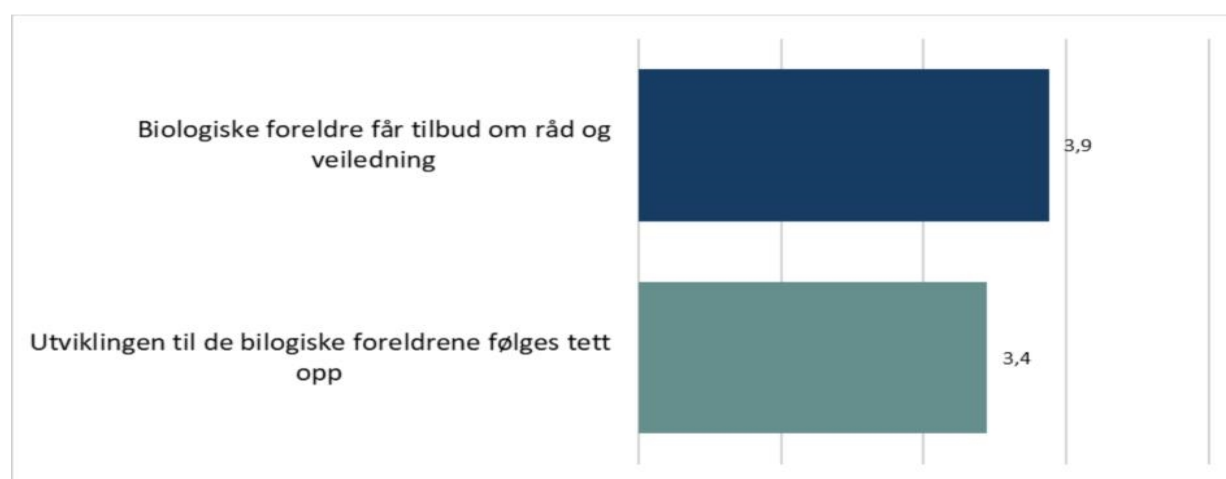
Oppfølging av biologiske foreldre

Avdelingsleder informerer om at barneverntjenesten hjelper foreldre ved å henvise til andre tjenester ved behov. Familievernkontoret har f.eks. opprettet et nytt tilbud til foreldre som har mistet omsorgen for barna sine.

Barneverntjenesten har også etablert et utvidet samarbeid/ fokus på biologiske foreldre. Avdelingsleder opplever en positiv utvikling etter EMD-dommene, og at fokus på oppfølging av biologiske foreldre er blitt et enda mer sentralt tema. Barnevernloven sier at barneverntjenesten har plikt til å følge opp foreldrene etter omsorgsovertakelse, men sier lite om hva en slik oppfølging skal/bør være. Barneverntjenesten etablerte i fjor også et system for oppfølgingsplaner og samværsplaner med møtetidspunkter for alle foreldre – planen til foreldrene inneholder de dagene de har samvær, dagene de har møter med barneverntjenesten, osv. Det legges vekt på å ha en klar agenda for møtene med blant annet et fast informasjonspunkt for å gi informasjon om barnet og hva som er nytt siden sist, samt eget punkt for evaluering av samvær – hvordan går det, hvordan går tilsyn, sted, tid, mv. Foreldre har ulike behov, men avdelingsleder viser til at kommuneadvokatene har fremhevet som viktig at barneverntjenesten må vurdere hvordan foreldrene har det ved å innhente relevant informasjon, vurdere hjemmebesøk, og samvær i hjemmet i tillegg til jevnlig møtetidspunkt med foreldre. Det er i tillegg et økt fokus og kunnskap rundt samvær. Avdelingen har gjennomført to fagdager med fokus på samvær og forskning på hva som er utviklingsfremmende samvær, hvordan man kan tilrettelegge for gode samvær, samt hva som kan vurderes som skadelige samvær. Avdelingsleder opplever at barneverntjenesten har et økt fokus på å legge til rette for samvær på en kreativ måte. Samværene skal der det er mulig avhjelpe for å bli utviklingsfremmende med hjelp av tydelige planer for samvær, egne veiledere under samvær etc. Der dette ikke er mulig må barneverntjenesten vurdere reduksjon i samvær. Et eget nøkkeltall som omhandler samvær og evaluering av dette skal utarbeides.

Barnevernet dekker også kostnad til foreldrenes advokat. Avdelingsleder vurderer dette som et godt tiltak fordi det blant annet sørger for ryddige møter og strukturert dialog med foreldrene.

Figur 16: Oppfølging av biologiske foreldre

Revisjonens merknader: n= 9

⁵ 40% oppgir *1 mnd.* – *6 mnd.*

⁶ 60 % oppgir *mer enn 1 år*

På en skala fra 1-5, hvor 1 er *Helt uenig* og 5 er *Helt enig* oppnår barneverntjenesten en gjennomsnittskår på mellom 3,4 og 3,9 på påstandene.

En av respondentene har kommentert påstandene, og oppgir at vedkommende ikke tror utviklingen til biologiske foreldre blir fulgt tett opp.

Tre av fem respondenter som har svart på spørsmål om barneverntjenestens største forbedringsområde oppgir oppfølging av biologiske foreldre.

I de gjennomgåtte sakene er det dokumentert ulik oppfølging av biologiske foreldre. Revisjonen har undersøkt når de siste vurderingene av om foreldrene kan få tilbake omsorg, evt. vurdering om andre tiltak er gjort. I tre tilfeller er dette ikke aktuelt. I de siste tre tilfellene finner vi ikke noe vurdering av om foreldrene kan få tilbake omsorgen.

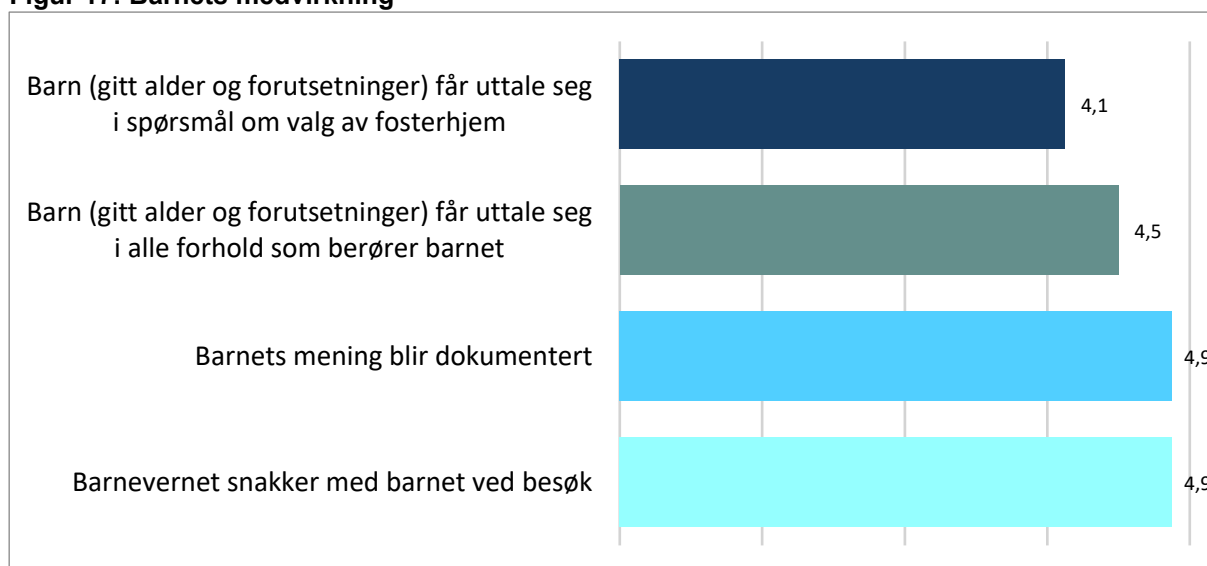
Barnets medvirkning

Avdelingsleder informerer om at det alltid tas hensyn til barnets mening ut i fra barnets forutsetninger. Avdelingsleder viser til at dersom barnet er for lite til å uttrykke egne meninger, kan man for eksempel dokumentere ut i fra observasjoner. Barnevernleder legger til at dette området har forbedringspotensial og at det er behov for å dokumentere, slik at man ser mer spor i systemet etter samtaler og møter med barna.

Saksbehandlerne informerer om at de opplever at fagsystemet har mange gode maler for samtaler med barn og at dette er noe de har jobbet mye med.

Figuren nedenfor viser respondentenes svar på påstander om barnets medvirkning.

Figur 17: Barnets medvirkning

Revisjonens merknader: n= 9

På en skala fra 1-5, hvor 1 er *Helt uenig* og 5 er *Helt enig* oppnår barneverntjenesten en gjennomsnittskår på mellom 4,1 og 4,9 på påstandene.

I mappegjennomgangen har vi undersøkt om det er dokumentert at det er gjennomført samtaler med barna. Dette er et eget punkt i den nye malen i kommunen på oppfølgingsbesøk. I den første saken er det ikke samtale med barnet på telefonmøte, men begrunnet hvorfor. Er dokumentert samtale med barnet på neste besøk. I en sak er de 3 siste oppfølgingsbesøk gjennomført på telefon, men det er ikke aktuelt med samtale med barnet pga. alder. I to saker er det dokumentert samtale med barnet ved 3 av de 4 siste oppfølgingsbesøk. I to saker har barnet flyttet på institusjon etterhvert, i ene saken er det dokumentert samtale med barnet i fosterhjem før flytting på institusjon.

For de undersøkte sakene med tvangsplassering i fosterhjem fant vi at det var dokumentert samtale med barnet ved alle aktuelle oppfølgingsbesøk i 4 saker I 4 av sakene er det dokumentert samtale med barnet ved 3 av de 4 siste oppfølgingsbesøkene. Ved et av besøkene er det lagt inn begrunnelse for hvorfor det ikke er gjennomført samtale, mens i de tre andre tilfellene er samtalen gjennomført pr. telefon på grunn av koronasituasjonen. I den siste saken er det ikke aktuelt med samtale med barnet pga. alder.

Dokumentasjon på samtalen er i flere tilfeller tatt ut og lagt som et eget dokument i barnets journal. I noen tilfeller er det gjort uten å referere til dette i oppfølgingsbesøket, mens i andre tilfeller er det oppgitt i referat fra oppfølgingsbesøket at referat fra samtale med barnet er skrevet i barnets journal.

Revisjonen har undersøkt om det er gjennomført samtale med barnet på tilsynsbesøk ved de to siste tilsynsbesøkene, og om dette er dokumentert.

Det foreligger dokumentasjon på de to siste tilsynsbesøkene i alle sakene. Det er dokumentert samtale med barnet i alle gjennomgåtte tilsynsbesøk unntatt to saker. I en sak er dette begrunnet med barnets alder, mens i en annen sak er det oppgitt i rapporten at barnet ikke var til stede i det siste tilsynsbesøket og fosterforeldre oppgir at barnet ikke ønsket å snakke med tilsynsfører (det er dokumentert samtale med barnet i det andre tilsynsbesøket)..

I de gjennomgåtte sakene er det dokumentert ulik oppfølging av biologiske foreldre. Revisjonen har undersøkt når de siste vurderinger er gjort i forhold til om foreldrene kan få tilbake omsorg, evt. vurdering om andre tiltak er gjort. I tre saker fant vi ingen vurderinger av dette. I en sak står det i omsorgsplan at det er lite trolig med flytting tilbake til foreldrene, og at samvær bør være minimalt. I fire saker er det oppgitt i omsorgsplan at barneverntjenesten vurderer at barnet er i behov av langvarig plassering/oppvekstplassering/til de flytter for seg selv. I en sak finner vi at veiledning med foreldre er tatt opp i drøftingsmøte, og at barneverntjenesten er enig med foreldre i at det kan skapes en tilfredsstillende omsorgssituasjon, og at barneverntjenesten mener at det vil være til det beste å flytte hjem til foreldrene.

5.3 Revisjonens vurderinger

Valg av familie eller nettverk som fosterhjem

Konsekvensene av at foreldre ikke får uttale seg om valg av fosterhjem kan medføre at barnets omsorgssituasjon ikke tar tilstrekkelig hensyn til barnets kulturelle bakgrunn, helsemessige behov, eller andre forhold ved barnet som foreldrene gjennom sin knytning til barnet har unike forutsetninger for å vite.

Våre undersøkelser underbygger at kommunen vurderer barnets familie og nettverk som fosterhjem i tilfeller hvor dette er mulig og aktuelt. Vi legger til grunn at kommunen bruker familieråd aktivt for å finne løsninger i samråd med storfamilien, samt at kommunen oppnår høy gjennomsnittskår på påstanden om at familie og nettverk alltid vurderes som fosterhjem. Spørreundersøkelsen blant de ansatte viser at det

er noe mer mangelfullt om foreldrene får uttale seg om valg av fosterhjem, men det fremstår som at barna gjennomgående får uttale seg.

Revisor legger til grunn at i tillegg til de uttalelser barnevernet henter inn, får foreldrene også uttale seg overfor fylkesnemnda i saker om tvangsplassering. Samlet sett vurderer vi derfor at barneverntjenesten gjennom egen behandling og behandlingen i fylkesnemnda lar foreldre og barn medvirke ved valg av fosterhjems plassering. Ettersom mange av premisene for saken kan være lagt når den kommer til fylkesnemnda er det imidlertid gunstig om foreldrene involveres også i det forberedende arbeidet, og at dette dokumenteres.

Oppfølging av barn i fosterhjem

Ut fra de undersøkelser vi har gjort legger vi til grunn at tiltaksplaner utarbeides og evalueres i tråd med god praksis. Kommunen følger etter vårt syn nøye med på barn som er frivillig plassert. Vi viser til ovenstående funn fra mappegjennomgang som viser at planene foreligger og evalueres i de aller fleste tilfeller, samt svært høy gjennomsnittskår på påstand om at saksbehandler følger nøye med på barnets utvikling i fosterhjemmet.

Våre funn underbygger imidlertid at omsorgsplanene fremstår som statiske dokumenter som i liten grad oppdateres etterhvert som barnets situasjon endrer seg. Årsaken til dette fremstår å være at det oppleves som dobbeltarbeid å dokumentere barnets situasjon gjennom referater og vedtaksbegrunnelser, og så skulle føre inn det samme arbeidsproduktet som en del av omsorgsplanen.

Omsorgsplanen skal være barnevernets verktøy for å sikre en konsistent og planmessig oppfølging og evaluering av det enkelte tvangsplasserte barn. I situasjoner med for eksempel høy turnover blant de ansatte vil omsorgsplanen være et kjernedokument for å sikre god flyt av opplysninger fra avgivende til mottakende saksbehandler. Vi registrerer at bruk av arbeidsplan også kan ivareta denne funksjonen, men dette arbeidet er slik vi har fått inntrykk av, ikke implementert som en rutine/fast praksis i organisasjonen.

De øvrige støttemekanismene for langtidsplasserte barn under tvungen omsorg synes tilfredsstillende ivaretatt. Det foreligger god systemstøtte og gjennomførte maler for oppfølgingsbesøk, gjennomføring av tilsyn, herunder tilsynsrapporter og dialog med fosterhjem og barn. Funnene våre indikerer at barna får den oppfølgingen de har krav på i form av oppfølgings- og tilsynsbesøk.

Oppfølging av biologiske foreldre

Fakta viser at barneverntjenesten har hatt et økt fokus på oppfølging av biologiske foreldre den siste tiden, gjennom systematiske planer og oppfølging ved samvær. Vi registrerer imidlertid at flere etterlyser bedre oppfølging av foreldrene og at dette området har forbedringspotensial. Samtidig viser vår undersøkelse at det ikke er noen systematikk i vurderinger av om foreldrene kan få tilbake omsorgen. Vi ser det som positivt at kommunen ser ut til å ha systematisert deler av arbeidet med oppfølgingen av biologiske foreldre, men at flere aspekter ved arbeidet i større grad også kan settes i system.

Barnets medvirkning i forhold som vedrører barnet

Revisjonens mappegjennomgang, spørreundersøkelse, og intervjuer med ansatte underbygger at barnevernet i Moss i svært mange saker sørger for at barnet får medvirke og at dette blir dokumentert. Det er god systemstøtte som sikrer at barnet blir involvert og at det dokumenteres at det er gjort.

6 Revisjonens konklusjoner og anbefalinger

Internkontrollforskriften fastsetter det minimum av tiltak som må være gjennomført for å ha internkontroll. Vi mener at barneverntjenesten i Moss på flere områder i hovedsak tilfredsstillende disse kravene i dag. For å realisere kommunens målsetning om å etablere «barnets barnevern» mener vi imidlertid at det i større grad bør etableres samarbeid mellom barneverntjenesten og andre kommunale tjenester som samhandler med barneverntjenesten, som skoler, helsetjenesten, mv. Dette vil bidra til å la barnevernet på systemnivå få eksterne perspektiver på sin egen virksomhet og andre perspektiver på hvor risiko kan oppstå i virksomheten.

Basert på våre vurderinger av kommunens oppfølging av fosterhjem og barn i fosterhjem sørger kommunen for at barna i stor grad får den oppfølgingen de har krav på. Vi mener imidlertid at det er enkelte punkter som kan forbedres for å redusere risikoen for svikt i oppfølgingen.

Etter vår oppfatning kan barneverntjenesten med fordel i større grad benytte omsorgsplanene som «levende dokumenter». Dette vil gjøre omsorgsplanen til et bedre verktøy ved saksbehandlerskifte eller lignende. For å redusere dobbeltarbeid kan kommunen vurdere innhold i f.eks. vedtaksbegrunnelser og andre dokumenter med samme innhold som omsorgsplanen. Vi understreker at vi innenfor de undersøkte områdene ikke har sett tegn på at barn har mistet materielle eller prosessuelle rettigheter, eller at barnets beste ikke har vært ivaretatt, men at dette har skjedd i andre dokumenter og beslutningsprosesser enn omsorgsplanen. Barneverntjenesten bør også involvere foreldre tidlig i valg av fosterhjem.

Revisjonens anbefalinger er:

- Kommunen anbefales å arbeide for å øke de ansattes kunnskap om internkontroll og rutiner i barnevernet
- Kommunen anbefales å sette i gang et organisert arbeid for å innhente eksterne samarbeidspartneres erfaringer til bruk i forbedringsarbeidet i barneverntjenesten, herunder biologiske- og fosterforeldre, skole, barnehage, helsestasjon, tidligere og nåværende barnevernsbarn, mv.
- Kommunen anbefales å gjennomgå og implementere avviksrutiner
- Kommunen anbefales å fortsette arbeidet med målstyring og risiko- og sårbarhetsanalyser, herunder utarbeide en samlet risiko- og sårbarhetsanalyse.
- Kommunen anbefales å involvere foreldrene tidlig i valg av fosterhjem, og sørge for at foreldrenes uttalelser følger saken.
- Kommunen bør vurdere om omsorgsplanen fungerer i tråd med lovens intensjon
- Kommunen bør vurdere å iverksette ytterligere tiltak overfor biologiske foreldre

7 Kommunedirektørens uttalelse

Rapporten ble sendt på høring til kommunedirektøren i Moss. Direktør for kommunalområde oppvekst og utdanning ga 16. november 2020 følgende uttalelse på vegne av kommunedirektøren:

Kommunedirektørens uttalelse til forvaltningsrevisjonsrapporten «Barnevern - Fosterhjem» fra Østre Viken Kommunerevisjon IKS (OVKR).

Kommunerevisjonen har i denne rapporten sett nærmere på om barneverntjenestens arbeid med oppfølging av barn i fosterhjem i tilstrekkelig grad blir planlagt, kontrollert, og ved behov korrigert, og om kommunen sørger for at barn som bor i fosterhjem får den oppfølgingen de har krav på.

Kommunedirektøren er svært fornøyd med at Barneverntjenesten i Moss fremstår som en lærende organisasjon med god internkontroll i egen virksomhet. Videre at revisjonen innenfor de undersøkte områdene ikke har sett tegn på at barn har mistet materielle eller prosessuelle rettigheter eller at barnets beste ikke har vært ivaretatt.

I rapporten trekkes det frem at det er punkter i kommunens oppfølging av fosterhjem og barn i fosterhjem som kan forbedres for at risikoen for svikt i oppfølgingen reduseres. Kommunedirektøren vurderer at rapporten gir god innsikt i hvordan kommunen kan jobbe videre med dette, og forøvrig styrke tjenestens generelle forbedringsarbeid. Et arbeid med økt systematikk i avviksregistrering og avviksrutiner er allerede i gang, og involvering av eksterne samarbeidspartnere og parterers erfaringer i utviklingen av tjenesten vil settes på dagsorden.

Kommunedirektøren tar revisjonens anbefalinger i rapportens sammendrag til etterretning, og vil iverksette tiltak i tråd med disse.

8 Kildehenvisninger

Litteratur

- Andersen, Kari Merete med flere. *Veileder i forvaltningsrevisjon, Norges Kommunerevisorforbund (NKRF)*. 1. utgave, 2006. Orkanger.

Dokumenter fra Moss kommune

- Fylkesmannens brev «Oppfølging av kommunens rapportering på barnevernområdet – 1. halvår 2019» av 1. oktober 2019.
- Halvårsrapport for første halvår 2020.
- Rutiner og retningslinjer for avvikshåndtering mv.
- Oversikt over meldte avvik
- Maler og rutiner om rekruttering og godkjenning av fosterhjem, fosterforeldre, og informasjon om fosterforeldres økonomiske og arbeidsrettslige stilling.
- Maler og rutiner knyttet til den løpende oppfølgingen av barn i fosterhjem
- Organisasjonskart for barneverntjenesten med årsverk
- Presentasjon av ledelsessystemet av 1. mars 2020
- Avtaleverk mellom barneverntjenesten og fosterforeldre om konkrete plasseringer, vilkår, rutiner, mv.
- Stillingsbeskrivelse for barnevernkonsulent
- Liste over alle barn plassert i regi av Moss kommune.

Lover

- LOV 1992-07-17 nr. 100 Lov om barneverntjenester (barnevernloven)
- LOV 2018-06-22 nr. 83 Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)

Forskrift

- FOR 2005-12-14 nr. 1584: Forskrift om internkontroll for kommunens oppgaver etter lov om barneverntjenester
- FOR 2019-06-17 nr. 904: Forskrift om kontrollutvalg og revisjon

Internett

- SSB-rapport 2014/18 *Turnover i det kommunale barnevernet*: <https://www.ssb.no/arbeid-og-lonn/artikler-og-publikasjoner/attachment/175497?ts=145d565f0d8>
- Olsen og Garnes: *Hva skyldes høy turnover blant saksbehandlere i kommunalt barnevern (2018)*: <https://munin.uit.no/bitstream/handle/10037/13094/thesis.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Bufetat: Familieråd – gode løsninger for barnet i slekt og nettverk: https://bufdir.no/Barnevern/Tiltak_i_barnevernet/Familierad/

9 Vedlegg

9.1 Utledning av revisjonskriterier

Problemstilling 1: Oppfølging av barn i fosterhjem - Sørger kommunen for at barn som bor i fosterhjem får den oppfølgingen de har krav på?

Revisjonskriteriene er utledet med bakgrunn i barnevernloven og forskrifter, supplert med rundskriv og uttalelser fra departement og direktorat, samt opplysninger på bufdir.no og regjeringen.no.

Barnevernloven skal sikre at barn og unge som lever under forhold som kan skade deres helse og utvikling får nødvendig hjelp, omsorg og beskyttelse til rett tid, jf. barnevernloven § 1-1. Loven skal bidra til at barn og unge møtes med trygghet, kjærlighet og forståelse og at alle barn og unge får gode og trygge oppvekstvilkår.

Et fosterhjem er et privat hjem som tar over omsorgen for et barn på grunnlag av barneverntjenestens beslutning om hjelpetiltak (frivillig plassering) eller etter vedtak om omsorgsovertakelse (tvungen plassering), jf. forskrift om fosterhjem § 1 (1a).

Kommunen er ansvarlig for å utføre de oppgavene som etter loven ikke er lagt til et statlig organ, jf. barnevernloven § 2-1 (1). Overfor fosterhjem kan kommunen ha ansvar både som omsorgskommune og fosterhjemskommune.

Barn kan bo i fosterhjem i andre kommuner enn den kommunen som har fattet vedtak om fosterhjem. Kommunen der fosterhjemmet ligger kalles fosterhjemskommunen, mens kommunen som har fattet vedtaket er omsorgskommunen.

Fosterhjem som hjelpetiltak

Barneverntjenesten skal bidra til å gi det enkelte barn gode levekår og utviklingsmuligheter ved råd, veiledning og hjelpetiltak, jf. barnevernloven § 4-4 (1). Av bestemmelsens annet ledd fremgår det at når barnet på grunn av forholdene i hjemmet eller av andre grunner har et særlig behov for det, skal barneverntjenesten sørge for å sette i verk hjelpetiltak for barnet og familien. Av bestemmelsens siste ledd fremgår at når de overfor nevnte vilkårene er tilstede, og behovene ikke kan løses ved andre hjelpetiltak, kan barneverntjenesten formidle plass i fosterhjem, institusjon eller omsorgssenter for mindreårige.

Av siste ledd, siste setning fremgår at hvis det må forutsettes at foreldrene i lengre tid ikke vil kunne gi barnet forsvarlig omsorg, bør det likevel vurderes om det med en gang skal vedtas at barneverntjenesten skal overta omsorgen for barnet etter barnevernloven § 4-12 (1), framfor frivillig plassering etter denne paragraf.

Når hjelpetiltak vedtas skal barneverntjenesten utarbeide en tidsavgrenset tiltaksplan, jf. barnevernloven § 4-5. Barneverntjenesten skal også følge nøye med på hvordan det går med barnet og foreldrene, og vurdere om hjelpen er tjenlig, eventuelt om det er nødvendig med nye tiltak, eller om det er grunnlag for omsorgsovertakelse. Tiltaksplanen skal evalueres jevnlig.

Fosterhjem ved omsorgsovertakelse

Vedtak om å overta omsorgen for et barn kan treffes ved alvorlig omsorgssvikt, jf. vilkårene i barnevernloven § 4-12. Vedtaket skal treffes av fylkesnemnda etter kapittel 7. Vedtaket skal iverksettes så snart som mulig, jf. barnevernloven § 4-13. I akutsituasjoner kan barnevernet fatte midlertidige vedtak om å plassere barnet utenfor hjemmet dersom det er fare for at et barn blir vesentlig skadelidende ved å forbli i hjemmet, jf. barnevernloven § 4-6.

Ved omsorgsovertakelse skal barnevernet vedta en plan for barnets omsorgssituasjon, jf. barnevernloven § 4-15 (3). Etter omsorgsovertakelsen har barneverntjenesten et løpende og helhetlig ansvar for oppfølging av barnet, jf. barnevernloven § 4-16. I dette ligger et ansvar for å følge utviklingen til barnet og foreldrene. Det følger også av bestemmelsen at barnevernet kort tid etter omsorgsovertakelsen skal kontakte foreldrene med tilbud om veiledning og oppfølging, eventuelt også formidle kontakt med øvrige hjelpeinstanser dersom foreldrene ønsker det. Der hensynet til barnet ikke taler mot det, skal barneverntjenesten legge til rette for at foreldrene kan få tilbake omsorgen for barnet.

Ved omsorgsovertakelse går ansvaret for omsorgen for barna i foreldrenes sted, over på barnevernet, jf. barnevernloven § 4-18. Fosterforeldrene skal utøve den daglige omsorgen.

Valg av fosterhjem

Når det er truffet vedtak om omsorgsovertakelse skal barnet plasseres i fosterhjem, institusjon, i opplærings- eller behandlingstilstand (når dette er nødvendig fordi barnet er funksjonshemmet), eller i omsorgssenter for mindreårige, jf. barnevernloven § 4-14.

Etter barnevernloven § 4-22 tredje ledd skal familie og nettverk alltid vurderes som fosterhjem. Kommunens plikt til å søke etter fosterhjem i barnets familie og nettverk ble lovfestet i juli 2018. Ifølge bufdir skal vurderingen dokumenteres. Tidligere var plikten hjemlet i forskriften.

Ved valg av plasseringssted står det følgende i lovens § 4-15, første og annet ledd:

«Innenfor den ramme som er fastsatt i § 4-14 skal stedet for plassering velges ut fra hensynet til barnets egenart og behov for omsorg og opplæring i et stabilt miljø. Det skal også tas tilbørlig hensyn til at det er ønskelig med kontinuitet i barnets oppdragelse, og til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn. Det skal videre tas hensyn til hvor lenge det er trolig at plasseringen vil vare, og til om det er mulig og ønskelig at barnet har samvær og annen kontakt med foreldrene.

I sitt forslag til fylkesnemnda skal barneverntjenesten redegjøre for de synspunkter som bør legges til grunn for valg av plasseringssted i det enkelte tilfelle. I sitt vedtak kan fylkesnemnda stille vilkår når det gjelder plasseringen. Kan barnet ikke plasseres slik det ble forutsatt i forslaget eller vedtaket, skal saken forelegges fylkesnemnda på nytt.»

Kravene til barneverntjenestens vurdering er nærmere utdypet i forskrift om fosterhjem § 4:

«Ved valg av fosterhjem til et barn skal barneverntjenesten legge avgjørende vekt på hensynet til barnets beste, jf. barnevernloven § 4-1. Barneverntjenesten må vurdere om fosterforeldrene har de nødvendige forutsetninger til å ivareta det enkelte barns særlige behov, bl.a. sett i lys av barnets egenart, formålet med plasseringen, plasseringens forventede varighet og barnets behov for samvær og annen kontakt med familie. Barneverntjenesten skal ta tilbørlig hensyn til barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn.

Barneverntjenesten skal alltid vurdere om noen i barnets familie eller nære nettverk kan velges som fosterhjem.

Fosterhjemmet bør bestå av to fosterforeldre. Enslige fosterforeldre kan velges dersom barneverntjenesten finner at dette vil være til det aktuelle barnets beste.

Barnets foreldre skal om mulig gis anledning til å uttale seg om valg av fosterhjem. Foreldrenes mening skal tas med i barneverntjenestens vurdering etter første, annet og tredje ledd.

Barn som er fylt 7 år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis anledning til å uttale seg før fosterhjem velges. Barnets mening skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet.»

Barneverntjenesten som omsorgskommune

Barneverntjenesten skal følge opp og føre kontroll med hvert enkelt barns situasjon i fosterhjemmet, jf. forskrift om fosterhjem § 7. Det skal blant annet sees hen til barnets tiltaksplan eller omsorgsplan.

Av bestemmelsens annet ledd fremgår at barneverntjenesten skal gi fosterforeldrene nødvendig råd og veiledning i forbindelse med plasseringen av det enkelte barn så lenge plasseringen varer.

I henhold til bestemmelsens tredje ledd skal barneverntjenesten besøke fosterhjemmet så ofte som nødvendig for å kunne oppfylle ansvaret etter første og annet ledd, men minimum fire ganger i året. Dersom barneverntjenesten vurderer forholdene i fosterhjemmet som gode kan barneverntjenesten vedta at antall besøk skal reduseres til minimum to ganger i året for barn som har vært plassert i fosterhjem i mer enn to år.

Barneverntjenesten som fosterhjemskommune

Fosterhjemskommunen har plikt til å føre tilsyn med barn i fosterhjem fra plasseringstidspunktet og frem til barnet fyller 18 år, jf. forskrift om fosterhjem § 8.

Av bestemmelsens annet til sjetten ledd fremgår følgende:

«Fosterhjemskommunen skal føre tilsyn med at barnet får forsvarlig omsorg i fosterhjemmet og at de forutsetninger som ble lagt til grunn for plasseringen blir fulgt opp. Dette omfatter også tilsyn med at barnets etniske, religiøse, kulturelle og språklige bakgrunn ivaretas på hensiktsmessig måte, herunder samiske barns rett til å ivareta språk og kultur.

Fosterhjemskommunen og omsorgskommunen kan inngå avtale om at omsorgskommunen skal ha ansvaret for at det blir ført tilsyn. Avtalen skal være skriftlig. Blir det inngått slik avtale plikter omsorgskommunen å melde fra til barneverntjenesten i fosterhjemskommunen om eventuelle misforhold i fosterhjemmet.

Fosterhjemskommunen skal gi tilsynsoppgaver til personer som er egnet til å utføre oppgaven. Fosterhjemskommunen skal legge vekt på å gi tilsynsoppgaver til personer som kan utføre oppgaven over tid. Fosterhjemskommunen skal sikre at den som fører tilsyn har en tilstrekkelig uavhengig funksjon overfor barneverntjenesten og fosterforeldrene. Fosterhjemskommunen skal tilstrebe at tilsynspersonen har samme kulturelle eller språklige tilhørighet som barnet eller besitter kompetanse i minoritetsbarns eget språk eller kultur.

Fosterhjems kommunen skal gi tilsynspersonene nødvendig opplæring og veiledning. Opplæringen skal blant annet omfatte rammene for barneverntjenestens ansvar for barnet, tilsynsfunksjonen, samtaler med barn, kunnskap om omsorgssvikt, rapportskriving og barnets rettigheter.

Fosterhjems kommunen skal ved barneverntjenestens godkjenning av fosterhjemmet orientere både barnet og fosterforeldrene om kommunens ansvar for tilsynet og hvem som skal føre tilsyn med barnet. Barnet skal informeres om at det når som helst kan ta opp eventuelle problemer i fosterhjemmet eller i forholdet til barneverntjenesten.»

Bestemmelser om utføring av tilsyn og rapportering følger av forskriftens § 9:

«Fosterhjems kommunen skal føre tilsyn med barnet så ofte som nødvendig for å kunne oppfylle formålet etter § 8 annet ledd, men minimum 4 ganger i året. Dersom fosterhjems kommunen vurderer forholdene i fosterhjemmet som gode, og barnet samtykker, kan fosterhjems kommunen vedta at tilsynet skal reduseres til minimum 2 ganger i året for barn som er fylt 15 år og som har vært plassert i fosterhjemmet i mer enn 2 år. Barneverntjenesten i omsorgskommunen skal samtykke før slikt vedtak fattes.

Den som fører tilsyn skal få adgang til fosterhjemmet så ofte som nødvendig, jf. første ledd første punktum.

Fosterhjems kommunen skal føre tilsyn med barnets situasjon i fosterhjemmet, jf. § 8 annet ledd. Den som fører tilsyn skal ta kontakt med det enkelte barn. Barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter skal gis anledning til å gi uttrykk for sitt syn på forholdene i fosterhjemmet. Den som fører tilsyn skal legge til rette for samtale med barnet uten at fosterforeldrene er tilstede.

Den som fører tilsyn skal utarbeide rapport etter hvert tilsyn. Rapporten skal gi en vurdering av barnets situasjon i fosterhjemmet, jf. § 8 annet ledd. Det skal gå frem hvilke forhold vurderingene av barnets situasjon bygger på. Det skal videre gå frem om det har vært samtaler med barnet, hvordan barnet er gitt mulighet til å uttrykke sine synspunkter, hva barnet har formidlet og om det bør innhentes ytterligere informasjon fra miljøer som barnet er i. Rapporten skal umiddelbart sendes fosterhjems kommunen.

Fosterhjems kommunen skal kontrollere at rapporten fra tilsynet gir tilstrekkelig informasjon til at formålet med tilsynet må anses ivaretatt. Hvis rapporten har mangler, skal den som fører tilsyn skrive tilleggsrapport, og om nødvendig foreta supplerende vurderinger. Endelig rapport som er godkjent av fosterhjems kommunen skal umiddelbart videresendes til barneverntjenesten i omsorgskommunen, og i kopi til barneverntjenesten i fosterhjems kommunen. Når rapporten viser alvorlige mangler i barnets omsorgssituasjon skal fosterhjems kommunen sende kopi av rapporten til fylkesmannen.

Barneverntjenesten i omsorgskommunen skal følge opp rapporten og umiddelbart sørge for å følge opp forhold som gir grunn til bekymring. Fosterhjems kommunen skal ved etterfølgende tilsyn kontrollere at forholdene er fulgt opp.»

Barns medvirkning

Alle barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å medvirke i alle forhold som vedrører barnet etter barnevernloven, jf. § 1-6. Videre følger det av bestemmelsen at: *«Barnet skal få tilstrekkelig og tilpasset informasjon og har rett til fritt å gi uttrykk for sine synspunkter. Barnet skal bli lyttet til, og barnets synspunkter skal vektlegges i samsvar med barnets alder og modenhet. Barn som barnevernet har overtatt omsorgen for, kan gis anledning til å ha med seg en person barnet har særlig tillit til.»*

Det foreligger en egen forskrift til bestemmelsen om medvirkning. Formålet med forskriften er «å styrke barn og unges medvirkning og innflytelse i barnevernet. Medvirkning fra barn og unge skal få frem barnets perspektiv og bidra til at avgjørelser som fattes er til barnets beste. Medvirkning skal styrke barnets posisjon og gi bedre rettssikkerhet for barnet.» jf. forskriftens § 1.

Det fremkommer videre av forskriften at barnevernet er ansvarlig for å legge til rette for barnets medvirkning, jf. § 7. Barnevernet må i sin saksbehandling dokumentere barnets medvirkning. Forskriften presiserer at det skal dokumenteres hvorvidt barnet har fått anledning til å medvirke, hva barnet er blitt hørt om og hva som var barnets syn, jf. § 7.

Punktvis oppsummering av revisjonskriteriene:

- Barneverntjenesten skal alltid vurdere om barnets nære familie eller nettverk kan velges som fosterhjem. Både barnet og foreldrene skal få uttale seg. Barneverntjenesten skal legge til rette for at foreldrene kan få omsorgen tilbake dersom ikke hensynet til barnet taler mot det.
- Barneverntjenesten skal utarbeide en tidsavgrenset tiltaksplan for barn som er frivillig plassert i fosterhjem og evaluere planen jevnlig. Ved frivillig plassering i fosterhjem må kommunen følge nøye med på hvordan det går med barnet og foreldrene, og vurdere om hjelpen er tjenlig, eventuelt om det er nødvendig med nye tiltak, eller om det er grunnlag for omsorgsovertakelse.
- Ved omsorgsovertakelse skal barneverntjenesten utarbeide en omsorgsplan. Barneverntjenesten må følge opp utviklingen til barnet gjennom blant annet besøk i fosterhjemmet, etablering av samarbeid med andre aktuelle tjenester, oppfølging av samvær med foreldre/søsken, råd og veiledning til fosterforeldrene og tilsynsbesøk. Dersom barnet bor i en annen kommune må kommunen som omsorgskommune følge opp rapporter fra tilsynsbesøk. Barneverntjenesten skal følge opp utviklingen til foreldrene, herunder kontakte foreldrene kort tid etter omsorgsplassering med tilbud om veiledning og oppfølging, eventuelt også formidle kontakt med andre hjelpeinstanser.
- Barnevernet må sørge for at barnet får medvirke i alle forhold som vedrører barnet.

Samarbeid

Barneverntjenesten bør raskt etablere en oversikt over hvilke tjenester og etater barnet/familien allerede har eller har hatt kontakt med, og hvilke de burde ha hatt kontakt med ut fra sine behov, jf. barnevernloven § 4-16. Det lar seg imidlertid ikke gjøre å oppstille harde regler her. I lys av forsvarlighetsprinsippet må det legges til grunn at for at arbeidet skal være forsvarlig må etableringen påbegynnes uten ugrunnet opphold, og arbeidet må ha en fremdrift som etter forholdene er rimelig.

Samvær

Som en del av oppfølgingen av vedtak om omsorgsovertakelse skal kommunen legge til rette for samvær med søsken. Denne plikten er ikke utløst av rettslige krav eller vedtak i fylkesnemnda, men følger direkte av barnevernloven § 4-16.

Foreldre har krav på samvær i tråd med fylkesnemndas vedtak, jf. barnevernloven § 4-19 første og annet ledd. Andre som har hatt den daglige omsorgen for barna kan kreve at fylkesnemnda tar stilling til samværsrett etter § 4-19 tredje ledd. Andre slektinger har en vilkårsbetinget rett til at fylkesnemnda tar stilling til deres samværsrett etter § 4-19 fjerde ledd.

Problemstilling 2: Internkontroll - Blir barneverntjenestens arbeid med oppfølging av barn i fosterhjem i tilstrekkelig grad planlagt, kontrollert, og ved behov korrigert?

Problemstilling 2 tar for seg barneverntjenestens internkontroll. De tilhørende revisjonskriteriene er utledet fra barnevernloven og tilhørende internkontrollforskrift med veileder, samt Helsetilsynets veileder for tilsyn med kommunale barneverntjenester. I henhold til barnevernloven § 2-1 annet ledd, skal kommunen ha internkontroll for å sikre at kommunen utfører sine oppgaver i samsvar med fastsatte krav i lov eller i medhold av lov.

Definisjon av internkontroll fremgår av internkontrollforskriften § 3: *I forskriften betyr internkontroll systematiske tiltak som skal sikre at barneverntjenestens aktiviteter planlegges, organiseres, utføres og vedlikeholdes i samsvar med krav fastsatt i eller i medhold av lov om barneverntjenester.*

Kommunen må kunne gjøre rede for hvordan kravet til internkontroll blir oppfylt. Forskrift om *internkontroll for kommunenes oppgaver etter lov om barneverntjenester* gir nærmere retningslinjer for både omfang av og innholdet i internkontrollen, jf. forskriftens § 4.

Internkontrollen skal tilpasses barneverntjenestens størrelse, egenart, aktiviteter og risikoforhold og ha det omfang som er nødvendig for å etterleve krav fastsatt i eller i medhold av lov om barneverntjenester, jf. forskriftens § 4 første ledd. Norske kommuner er ulike i så henseende, men plikten til internkontroll er imidlertid den samme for kommunene. Arbeidet med å oppfylle denne plikten må dermed tilpasses den enkelte kommune.

Internkontrollen må kunne dokumenteres i den form og det omfang som er nødvendig på bakgrunn av barneverntjenestens størrelse, aktiviteter og risikoforhold, jf. internkontrollforskriften § 5.

Det fremgår av veileder til forskriften at det ikke nødvendigvis er et krav at alt skal dokumenteres skriftlig. Hvor mye som skal nedfelles skriftlig av internkontrollen, skal vurderes konkret og avgjøres av virksomheten selv i forhold til hva som anses nødvendig og hensiktsmessig. Hovedpoenget er at det skal være en kjent og felles bevissthet og forståelse av styring, regelverk og utøvelse av tjenester på områdene. Virksomhetens eget behov skal være avgjørende. Størrelsen på kommunens barneverntjeneste vil blant annet ha betydning for omfang på internkontrollen. Basert på sine utfordringer og sitt utgangspunkt må kommunene beskrive hvordan de tilfredsstillere alle kravene til internkontroll.

Den del av internkontrollen som foreligger skriftlig skal til enhver tid være oppdatert og tilgjengelig for alle ansatte, jf. internkontrollforskriften § 5.

Videre fremkommer det av veileder til forskriften at alle planer (arbeidsplan, omsorgsplan, tiltaksplan), rutiner og prosedyrer er verktøy i kommunens styring og inngår som en del av internkontrollsystemet. Ledelsen styrer gjennom aktiviteter som planlegging, kontroll og korrigerende av den praksis barneverntjenesten driver. Internkontroll innebærer blant annet at den/de ansvarlige for virksomheten skal sørge for at kravene som er beskrevet i internkontrollforskriften § 4 annet ledd bokstav a-h, blir oppfylt. Disse kravene er å oppfatte som minimumskrav. Når kravene er oppfylt og dokumentert skriftlig i det omfang som er påkrevd og nødvendig, har kommunen etablert internkontroll.

Organisering og ansvar

Virksomheten skal ha en klar organisering, jf. forskriftens § 4 bokstav a. Organiseringen bør foreligge skriftlig, jf. forskriftens § 5. Ledelsesstruktur og fordelingen av ansvar, myndighet og oppgaver skal beskrives. Det fremgår av veileder at også myndighet og oppgaver for eventuelle private aktører skal

komme klart frem. Hovedoppgaver og mål for barneverntjenesten og forbedringsarbeidet som internkontrollen omfatter, skal være avklart. Mål må også være avklart for eventuelle oppdragstakere.

Tilgang og kunnskap om myndighetskrav

Kommunen må skaffe seg oversikt over hvilke myndighetskrav som gjelder for barneverntjenesten og deretter sørge for at alle medarbeidere har tilgang til det aktuelle regelverket, jf. forskriftens § 4 bokstav b. Kommunen skal sørge for at medarbeidere har den nødvendige kunnskapen om aktuelle lover og forskrifter som gjelder for barneverntjenesten. For å sikre forståelse og kunnskap om regelverket er det viktig å ha tilgang til aktuelle rettskilder for tolkning av lov og forskrifter, forarbeider til loven, rundskriv, veiledere og lærebøker på området.

Av veileder til forskriften fremkommer at det må foreligge rutiner som sikrer at nye regler og regelendringer fortløpende blir gjort kjent og forstått i organisasjonen. En ansatt i organisasjonen bør få ansvar med å følge spesielt med på endringer i lov og regelverk. Det bør være klargjort hvem som har ansvar for å følge opp dette med tiltak.

Kompetanse

Kommunen skal sørge for at arbeidstakerne har tilstrekkelig kunnskap og ferdigheter innenfor fagområdet, samt om barneverntjenestens internkontroll, jf. forskriftens § 4 bokstav c. For å sikre at barneverntjenesten har den nødvendige kompetansen for å utføre oppgaven, må den eller de ansvarlige med jevne mellomrom vurdere virksomhetens nåværende kompetansebehov og antatte behov frem i tid. Den faktiske kompetansen til de ansatte må da kartlegges.

Barnevernloven § 2-1 siste ledd fastsetter kommunens ansvar for nødvendig opplæring av barneverntjenestens personell. De ansatte plikter å delta på den etterutdanning som ledelsen bestemmer. Ledelsen må formidle til ansatte hva internkontroll innebærer og hvilke tiltak som kommunen har iverksatt, samt gjennomgå sentrale dokumenter som er utarbeidet i plenum.

I henhold til Helsetilsynets veileder må kommunen kontrollere at arbeidet med barn i fosterhjem alltid gjennomføres i henhold til lovverk. Dette vil si at det er klart hvilke oppgaver som ligger i å følge opp og kontrollere barns situasjon i fosterhjem generelt, ved felles rutiner, retningslinjer, sjekklister eller lignende, og videre at det blir sørget for at det er klart for de ansatte hvordan de skal vurdere og følge opp barnets individuelle behov.

Medvirkning

Kommunens ledelse har ansvar for å legge til rette for de ansattes medvirkning, jf. forskriftens § 4 bokstav d. Av veileder til forskriften fremgår at kommunen bør arbeide for å motivere ansatte til å delta i ulike prosesser i alle fasene av internkontrollarbeidet; startfasen, kartlegging, planlegging og prioritering av tiltak og oppfølging. Kommunen bør sikre at erfaringer fra ansatte (medarbeidersamtaler, personalmøter, rapporteringer) systematisk innhentes og brukes i eget forbedringsarbeid.

I henhold til veileder må også kommunen innhente opplysninger fra bl.a. tilsynsførere i fosterhjem, tilsynsfører/veileder i hjemmet, støttekontakter og andre som kommunen måtte benytte til utføring av oppgaver på barnevernområdet, herunder også erfaringer fra andre samarbeidspartnere som for eksempel PPT, helsestasjon, skole og barnehage. Denne informasjonen skal brukes i internkontrollarbeidet, jf. Helsetilsynets veileder. Dette kan gjøres gjennom spørreskjema, møter, rapportering, intervjuer, telefonkontakt, erfaringskonferanser osv.

Av veileder fremkommer at kommunen ved inngåelse av avtaler med private må sørge for at avtalen inneholder et punkt om at oppdragstaker har plikt til å gi ulike typer informasjon til den kommunale barneverntjenesten, herunder også rapportere avvik.

Brukermedvirkning

Kommunen bør gjøre bruk av erfaringer fra barn og foreldre til forbedring av barneverntjenesten jf. forskriftens § 4 bokstav e. Erfaringer fra barn og foreldre som er i kontakt med barneverntjenesten er sentralt i arbeidet med å overvåke og forbedre tjenesten, jf. forskriftens § 4 andre ledd bokstav g.

Brukerundersøkelser må oppsummeres og oppbevares som dokumentasjon på at tiltaket er gjennomført. Brukererfaringene bør ses i sammenheng med annen kunnskap virksomheten har om tjenesten, herunder erfaringer innhentet fra andre samarbeidspartnere.

Risiko- og sårbarhetsanalyse

Kommunen må foreta en systematisk gjennomgang av sin virksomhet for å finne frem til sårbare områder knyttet til oppfølging av barn i fosterhjem, vedrørende overholdelse av lov og forskrift, jf. § 4 bokstav f. I henhold til veileder kan utgangspunktet for gjennomgangen være å identifisere myndighetskravene på de ulike områdene, tolke kravene til handlingsplikter for kommunen og se dette opp mot praksis, altså basert på rapporterte avvik, i barneverntjenesten.

Den systematiske gjennomgangen danner utgangspunkt for planlegging og iverksetting av tiltak, for eksempel utarbeide eller revidere rutiner og prosedyrer eller mer systematisk overvåkning.

Rapportering og oppfølging

Kommunen må undersøkes om praksis er i samsvar med barnevernlovgivningen, jf. forskriftens § 4 bokstav g. Barneverntjenesten har plikt til å skaffe seg kunnskap om hvordan tjenestene virker for å kunne drive forbedringsarbeid, jf. Helsetilsynets veileder.

I henhold til internkontrollforskriftens veileder kan forbedringsarbeid organiseres i egne forbedringsprosjekter. Hvis for eksempel tjenesten ikke klarer å overholde frister, bør dette gjøres til gjenstand for forbedringsarbeid.

Det følger av veileder til forskriften at det må foretas regelmessige vurderinger av om barneverntjenestens virksomhet er i samsvar med kravene i lov og forskrift. Avviksrapportering er dermed viktig. Brudd på lov og forskrift skal meldes av de ansatte i barneverntjenesten og av oppdragstakere. Ledelsen må følge opp avviksrapporteringen. Det er viktig at den som har meldt avviket får en tilbakemelding om oppfølging av meldt avvik. Rutiner for systematisk oppfølging av avviksmeldinger fra oppdragstakere må også inngå som en del av kommunens avviksbehandling. Behovet for korrigerende tiltak kan også avdekkes på andre måter; gjennom opplæringstiltak, utarbeiding og gjennomgang av prosedyrer osv.

Kommunen bør ha rutiner og/eller etablert praksis for informasjonsflyt fra barnevernleder kommunedirektørnivå, jf. Helsetilsynets veileder.

Kommunen må foreta systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt og bidrar til kontinuerlig forbedring i barneverntjenesten, jf. forskriftens § 4 bokstav h. Ved brudd på interne instruksjoner, rutiner og prosedyrer, må praksis korrigeres eller endres. For at dette skal være effektivt er det blant annet viktig å ha en velfungerende rapportering og behandling av avvik.

I henhold til veileder bør kommunen også ha oversikt over alle typer mottatte klager, og egne resultater fra for eksempel halvårsrapporteringen til Fylkesmannen (antall gjennomførte besøk i hjemmet m.m.) når det gjelder deres oppfølging av barn i fosterhjem. Denne informasjonen bør brukes ved regelmessig gjennomgang og forbedring av tjenesten, jf. Helsetilsynets veileder.

Leder har et særskilt ansvar for oppfølging og kontroll med egen virksomhet. Det innebærer blant annet at den øverste ledelsen må ha tilstrekkelig innsikt i hva som fungerer og hva som bør forbedres, og at ledelsen setter i verk nødvendige forbedringstiltak ved behov.

Punktvis oppsummering:

- Kommunen må sørge for at barneverntjenesten har en klar organisering, hvor fordeling av ansvar, oppgaver og myndighet er fremkommer tydelig. Hovedoppgaver og mål, herunder mål for forbedringsarbeidet bør være beskrevet.
- Kommunen må sørge for at de ansatte i barneverntjenesten har tilgang til og kunnskap om aktuelle lover og forskrifter.
- Kommunen må sørge for at de ansatte har tilstrekkelig kompetanse innenfor fagområdet og barneverntjenestens internkontroll.
- Kommunen må sørge for at de ansatte og de eksterne oppdragstakerne får medvirkning i barneverntjenesten slik at samlet kunnskap og erfaring blir nyttiggjort.
- Kommunen må gjøre bruk av erfaringer fra barn og foreldre i sitt forbedringsarbeid i barneverntjenesten.
- Kommunen må skaffe seg oversikt over områder i barneverntjenesten hvor det er fare for svikt eller mangel på oppfyllelse av myndighetskrav.
- Kommunen må utvikle, iverksette, kontrollere, evaluere og forbedre nødvendige prosedyrer mv., for å avdekke, rette opp og forebygge overtredelse av barnevernlovgivningen.
- Kommunen skal foreta systematisk overvåking og gjennomgang av internkontrollen for å sikre at den fungerer som forutsatt og bidrar til kontinuerlig forbedring i barneverntjenesten.